

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม

โดย

อาจารย์ประเมษฐ์ แสงอ่อน และคณะ

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีงบประมาณ 2554

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม

โดย

ผู้วิจัย

อาจารย์ปรเมษฐ์ แสงอ่อนและคณะ คณะ

สังกัด

วิทยาการจัดการ

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีงบประมาณ 2554

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : รูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม

ชื่อผู้วิจัย : อาจารย์ปรเมษฐ์ แสงอ่อน และคณะ

ปีที่ทำการวิจัย : 2554

.....

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชุมชนที่มีการทำแผนชุมชนไปพัฒนาสู่กิจกรรมพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน และหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชน และสิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ขั้นตอนที่ 2 ใช้การประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่ แนวทางปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ มีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง อ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- 2) ชุมชนมีความรักมีความสามัคคีมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน
- 3) ทางภาครัฐต้องมีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 4) การเดินทางคมนาคมไม่สะดวกและยังขาดไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน
- 5) ในชุมชนขาดงบประมาณในการลงทุน แต่ละครอบครัวในชุมชนไม่มีรายได้เสริมทำให้แต่ละครอบครัวในชุมชนมีหนี้สินนอกระบบมากขึ้น ชาวชนตึกยาเสพติดเริ่มระบาดในชุมชนและเยาวชนในชุมชนบางส่วนเดินทางออกไปทำงานต่างพื้นที่
- 6) ในชุมชนยังขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำประปาในชุมชนยังไม่พอใช้ทำให้น้ำไม่สะอาด และใน
- 7) ชุมชนมีขยะมากทำให้เกิดมลพิษในอากาศตามมา
- 8) พื้นที่ในชุมชนมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ แรงงานต่างด้าว และคนต่างด้าวอาศัยปะปนในชุมชนทำให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการว่างงาน

9) เมื่อมีสถานประกอบการหรือโรงงานมาตั้งบริเวณชุมชนหรือใกล้เคียง คนในชุมชนจะมุ่งไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและจะไม่ทำงานของตนเองในภาคการเกษตรเนื่องจากมีรายได้ไม่แน่นอน

สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองมีดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาคน เยาวชนมีการสืบสานการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนให้เกิดอัตลักษณ์สู่วิถีการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เช่นชุมชนมีลานกีฬาเพื่อสุขภาพ ระบบสาธารณสุขปลอดภัยและคนในชุมชนเองช่วยเหลือความปลอดภัยในชุมชนของตนเอง
- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ค้นหาศักยภาพอันโดดเด่นของชุมชนของตนเอง ให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริม มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมเกษตร มีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชน มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองภายในชุมชน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน จะช่วยกันขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ดีกินดี

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อย พบว่า การนำแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาคน มีการส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชนพร้อมทั้งคนในชุมชนเองได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ คนในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาธรรมชาติให้สมบูรณ์
- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน ควรเพิ่มมูลค่าแปรรูปผลผลิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน
- 4) ด้าน การพัฒนาแผนชุมชนมีการวางแผนจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยการทำประชาพิจารณ์ต่อที่ประชุมอีกครั้งเพื่อรับรองแผนชุมชนร่วมกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน พบว่า โดยภาพรวมทั้งประเทศประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่าง 27 จังหวัด มีจำนวน 102 ราย พบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ พบว่า

- 1) ในชุมชนต้องมีความร่วมมือ ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพราะผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
- 2) ผู้นำชุมชนต้องเป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ประชุมค้นหาภูมิปัญญาจากอดีต – ปัจจุบัน และเปลี่ยนแปลงประเพณี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกำหนดอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนในชุมชน
- 4) สนับสนุนส่งเสริมฝึกอบรมทางวิชาชีพให้กับคนในชุมชนในการต่อความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เสริม

แนวทางการพัฒนาแผนชุมชน พบว่า

- 1) ด้านการพัฒนาคน กระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจชุมชนของตนเอง คนในพื้นที่ควรมีคุณธรรมมีความเสียสละตระหนักถึงการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และการ ค้นหาผู้นำที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตนให้เกียรติซึ่งกันและกันมีความเสียสละ เป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ ระยะเวลาในการทำแผนตามศักยภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ของชุมชนและไม่จำกัดเฉพาะเรื่องปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่เท่านั้น ให้จัดลำดับความสำคัญการกำหนดอนาคตของหมู่บ้านร่วมกันว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในด้านใดบ้าง เช่น การใช้ประโยชน์จากชุมชน ในด้านการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าไม้และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ให้มีคุณค่ามากที่สุด
- 3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมเพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการจัดประชุมค้นหาปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ที่มีู่ทางการตลาด กำหนดอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนอย่างรอบด้านโดยการถอดองค์ความรู้จาก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และภาครัฐมาสนับสนุนส่งเสริมเรียนรู้ให้เกิดอาชีพในชุมชน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน ควรให้ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในชุมชนประจำทุกเดือนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และจัดลำดับความสำคัญเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน แยกเป็นแผนพึ่งตนเอง แผนความร่วมมือ แผนการ

(จ)

สนับสนุน สอดคล้องกับเกณฑ์และตัวชี้วัด การประเมินคุณภาพและระบบการรับรองมาตรฐาน
แผนชุมชน วิเคราะห์เหตุการณ์เชื่อมโยงกับแนวคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ
ดำเนินชีวิต ให้ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจะทำให้
ชุมชนสามารถปรับตัวรับได้กับทุกสถานการณ์ซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจน
ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนจะต้องเตรียมความพร้อมและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน เป็น
ผู้นำและกรรมการชุมชนที่มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกที่ดี ชุมชนควรสร้างผู้นำชุมชนที่ดี

Abstract

Research Title : The Model of plan for community self-reliance Accordance
With sufficiency economy In Samut Songkhram Province

Author : Mr.Poramet saeng-on

Year : 2011

This research aims to study a plan for community self-reliance enough along in the province of Samut Songkhram. The objective to communities that have been made to develop community self-reliance activities to performance to analyze and synthesize the factors that influences the success of the community and find ways to improve the process of developing self-reliance plan to practice and adoption benefits under the sufficiency economy.

Instruments used in research is divided into two steps, i.e. step 1, the questionnaire included factors affecting success and what is expected of the community what is expected of the community to develop their own community, step 2, and the small group meetings and the factors that influence the success of the community.

The results show that the factors that influence success. It was found that:

- 1) Must not be selfish and partisan community leaders. Humility, respect for each other.
- 2) Community, there is love there is harmony in the community plan.
- 3) The government must promote the sustainable community plan.
- 4) Travel and transportation is not convenient to the lack of electric lighting in the streets.
- 5) Lack of funding for investment in the community. Each family in the community, there is no extra income to the family in debt off the system drug addiction among young people from the community youth in the community, some travel to work area.
- 6) In the absence of water for farming water in the water is clean and in good.
- 7) Community has a lot of junk in the air caused by pollution.
- 8) In an industrial area in the region. Foreign workers aliens living in the community along a local youth unemployment problem.

9) When an establishment or factory to the community or nearby areas. People in the community will aim to work in industry and agriculture will not work because their income uncertainty.

What is expected of the community to develop their own communities it was found that:

1) The development of people young people's heritage and cultural traditions. Folk wisdom Local wisdom and knowledge of the community to provide identification to a lifestyle based on the philosophy of sufficiency economy.

2) The development of the area development environment to live the sporting community health and community infrastructure to help maintain security in their communities.

3) Economic development and revenue the unique potential of their community's community occupation and income the establishment of the agricultural community. Savings cooperatives have been established in the community. The bio-organic fertilizer used within the community.

4) Development community. There is harmony in the community will help develop a plan for community development. You can rely on their own well-being.

Step 2 meeting, the group found that lead to self-treatment plan its use by the philosophy of sufficiency economy to the sustainable quality of life.

1) The development of people has promoted the development of community leader's people in the community to participate in the meeting.

2) The development of the area people in the community and promote eco-tourism development projects and encourage the community to maintain the integrity of nature.

3) Economic development and revenue community leaders are meeting in the village community. The group has been established village savings groups should yield a unique value-added processing of the community.

4) Development plan, community plan priorities in budgetary allocations to ensure strong and sustainable community development with a public hearing to the meeting again to ensure community together.

Factors contributing to success community planning and Development found that overall; the country comprises 27 provinces with 102 samples of the factors that influence success the development community.

Factors that affect success it was found that:

- 1) In the community to cooperate unity in the community to attend a community development plan the community leaders must not be selfish and partisan interests.
- 2) Communities leaders need to let the developers are always learning a model of living, economic sufficiency.
- 3) The search for wisdom from the past - today and experience development of local identity, the identity of the community.
- 4) Promote vocational training for people in the community to continue to develop their knowledge of the community in order to supplement family income.

The community development approach it was found that:

- 1) The development of people. Encourage the community to turn their attention to their own communities. Local people should be aware of the virtues of sacrifice that benefit private should be provided to promote cooperation to achieve harmony in the community. And to find a leader who has humility, mutual respect and sacrifice. As a developer, always pursue knowledge can link with other agencies and role models in life enough.
- 2) The development of the area potential duration of the plan that best suits the community and not limited to the issues facing only. The priorities for the future of the village together, like the development of any such use of the community in terms of environmental resources conservation of forest and water resources for agriculture to complement the most valuable.
- 3) Economic development and revenue community should develop a career and income supplement for strong and sustainable community development. Search by meeting and sharing experiences from the past to the present study of history. Indigenous way of life, culture, environment and development of local products the avenues of marketing identity or identities of each side by removing the knowledge of local community leaders, scholar's research participation the public sector to support the professional learning community.
- 4) Development community the international community should give community leaders are meeting in each month to plan development. The collection, analysis and prioritization synthesize information to solve the problem of the community. Separate plan for self-reliance collaborative plan. Support plan accordance with criteria and indicators quality assessment and

accreditation community. Analysis of events associated with the concept of sufficiency economy philosophy in life. The same direction with the development of other agencies relevant to the community can adapt to all situations which can lead to community self-reliance and sustainability, as well as community leaders and the community must be prepared education community members leadership and the community with integrity and good conscience community leaders should create a good community.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ ความคิดเห็น และกำลังใจ

การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากชุมชน พัฒนาชุมชนพาณิชย์จังหวัด พัฒนาการในแต่ละอำเภอ ประธาน OTOP รองประธาน OTOP จังหวัดสมุทรสงคราม พร้อมทั้งผู้ผลิตสินค้า OTOP ในจังหวัดสมุทรสงคราม ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ความรู้ที่สำคัญยิ่งในการสืบค้นและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนผู้วิจัยขอขอบพระคุณมาจากใจจริงมณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่สละเวลาในการให้ข้อเสนอแนะ และตรวจเนื้อหา ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์เจ้าหน้าที่ทุกท่านของ สำนักวิจัยและพัฒนาที่ได้ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวก ที่ได้ให้ความช่วยเหลือการติดต่อเป็นอย่างดีด้วยอภัยยศที่อบอุ่นเป็นกันเอง และผู้ช่วยนักวิจัยในการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ตุลาคม 2554

ญ
สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ฉ
สารบัญ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
ขอบเขตด้านพื้นที่	3
ขอบเขตด้านเนื้อหา	3
ขอบเขตด้านเวลา	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	4
กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ประวัติจังหวัดสมุทรสงคราม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแผนชุมชนและกระบวนการจัดทำแผนชุมชน	8
2.3 ตัวชี้วัดแผนชุมชนที่มีคุณภาพ	11
2.4 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิด ทฤษฎี	13
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	28
การกำหนดประชากร	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	28
การสร้างเครื่องมือ	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	31

ฎ
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชน	32
ตอนที่ 2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง	32
ตอนที่ 3 แนวทางปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน	34
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41
สรุปผลการวิจัย	41
อภิปรายผล	44
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	46
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	50
ประวัติ	55

ฉ
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ระดับผลการประเมินแผนชุมชน	3
ตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม	37

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ผลการพัฒนาและสถานะของประเทศไทยได้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างการพัฒนาของประเทศไทยที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง โดยมีการวิเคราะห์ห้อย่าง “มีเหตุผล” ใช้หลัก “ความพอประมาณ” โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” คุณุณธรรม ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย นอกจากนี้ยังได้ยึดความสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เพื่อพัฒนาคนและเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ ประกอบการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลดสัดส่วนผู้อยู่ได้เส้นความยากจนลงเหลือร้อยละ 4 ภายในปี 2554 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

สอดคล้องกับรัฐบาลได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินโดยมีนโยบายส่งเสริมการทำนุบำรุงและรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยทุกด้าน รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยให้มีความก้าวหน้า มีการค้นคว้า วิจัย พัฒนา และพัฒนา พร้อมทั้งฟื้นฟูต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน และสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งตรงกับสถาบันไทยพัฒนามูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ กล่าวว่า ภาวะเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันได้เข้าสู่ภาวะวิกฤตที่มีความรุนแรงมากที่สุดในรอบศตวรรษ เริ่มต้นจากวิกฤตการณ์สถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ส่งผลเชื่อมโยงถึงระบบการเงินของประเทศต่างๆ ทั่วโลกความเสียหายต่อระบบการเงินอย่างรุนแรงได้ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศในยุโรป เข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ขณะที่เศรษฐกิจไทยก็ได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกเร็วกว่าที่คาดการณ์ไว้ สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย คือ "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชนทั้ง

ประเทศ โดยมีนโยบายบริหารแบบบูรณาการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางและการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อศักยภาพการขับเคลื่อนและการดำรงความยั่งยืน ใช้แผนพัฒนาหมู่บ้านแบบบูรณาการให้จัดทำแผนชุมชน พร้อมทั้งสร้างคลังความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมอบหมายให้กรมพัฒนาชุมชนนำนโยบาย กลยุทธ์สู่การปฏิบัติในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน (กลุ่มงานแผนงานกองวิชาการและแผนงานกรมการปกครอง, 2552)

จากการสรุปการดำเนินงานปฏิบัติราชการ กรมการพัฒนาชุมชนประจำปี พ.ศ. 2552 จากทั่วประเทศ 75 จังหวัดแบ่งออกเป็น 12 เขต ใน 75 จังหวัด ผลการประเมินของชุมชนที่มีการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์ที่ผ่านเกณฑ์ ปี 2551 ในระดับดีมาก ดี และพอใช้ ซึ่งแสดงในแต่ละเขตของแต่ละจังหวัด ที่มีการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์น้อยที่สุดและมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกในแต่ละเขตที่มีผลการประเมินน้อยที่สุด ของแต่ละเขตมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางแสดง (กลุ่มพัฒนาระบบบริหารกรมการพัฒนาชุมชน 2552)

ตารางที่ 1.1 ระดับผลการประเมินแผนชุมชน

เขต/จังหวัด	ระดับผลการประเมินแผนชุมชน			ข้อมูลจำนวนชุมชน/หมู่บ้าน	ผลการประเมินผ่านเกณฑ์การนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์
	ดีมาก	ดี	พอใช้	จำนวน	ร้อยละ
เขต 7					
สมุทรสงคราม	225	45	0	270	40.00

จากตารางพบว่า จำนวนหมู่บ้านใน 75 จังหวัดของประเทศไทยสรุปในภาพรวมของแต่ละเขตจังหวัดพบว่าร้อยละของการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์โดยการนำเสนอของแต่ละเขตจังหวัดที่พบ น้อยที่สุด และมากที่สุด นำมาเปรียบเทียบก็ยังคงพบว่าการมีแผนชุมชนในระดับที่ผ่านเกณฑ์โดยรวมไม่เกินร้อยละ 40 จึงเป็นเหตุให้กรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทยเร่งพัฒนาจำนวนหมู่บ้านให้มีแผนชุมชนตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทยที่มีเป้าหมายจะต้องทำเพิ่มในปี 2552 ให้ได้ในภาพรวม ร้อยละ 70 ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ในด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดียกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ซึ่งในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนจะประกอบไปด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของชุมชน กิจกรรมพึ่งตนเอง เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินชุมชนในการนำไปใช้ประโยชน์ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย 2551: 2)

ส่วนหนึ่งในนโยบายประกอบด้วยระเบียบวาระแห่งชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนได้มอบหมายให้กรมพัฒนาชุมชนจัดทำแผนชุมชนโดยการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชุมชนด้วยแนวคิด 4 พ ประกอบด้วย 1.พัฒนาคน 2. พัฒนาพื้นที่ 3.พัฒนาเศรษฐกิจ 4.พัฒนาแผนชุมชน ที่

สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษารูปแบบในการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งทุกภาคส่วนต้องการยอมรับและยกย่องชุมชนในการพัฒนาตนเองโดยยึดถือแผนงานของชุมชน 3 ด้านเป็นหลัก ได้แก่แผนพึ่งตนเอง แผนความร่วมมือ และแผนการสนับสนุน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาชุมชนที่มีการทำแผนชุมชนไปพัฒนาสู่กิจกรรมพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน ในการนำแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ

1.2.3 แนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติและการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการศึกษาไว้ 4 ด้านดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกจากผลการประเมินที่ผ่านเกณฑ์ที่มีการทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพใน ระดับดีมาก ในจังหวัดสมุทรสงคราม มาเป็นตัวแทนในการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยจากนโยบายการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชุมชนของกระทรวงมหาดไทย แผนชุมชน 2551 และบูรณาการ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) มาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. กิจกรรมพึ่งตนเองการพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิด 4 พ.

1.1 ด้านการพัฒนาคน

1.2 ด้านการพัฒนาพื้นที่

1.3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้

1.4 ด้านการพัฒนาแผนชุมชน

2. การทำแผนชุมชน

2.1 แผนชุมชนที่มีคุณภาพ

2.2 แผนชุมชนที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน (พช.)

3.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนชุมชน

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ แนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

4. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน (สำนักงาน กปร.)

4.1 การดำเนินกิจกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

4.2 การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

4.3 การขยายผลการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภายนอก

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 12 เดือน

1.3.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

เกณฑ์การประเมินชุมชนที่มีการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์ ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ยึดแนวทางตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) คณะผู้วิจัยจึงได้นำตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินทั้ง 2 หน่วยงานมาเป็นต้นแบบในการ ประเมินชุมชน เพื่อหาเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำแผนชุมชน ไปใช้ ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.4 แนวคิดและทฤษฎี

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ใช้แนวทางในการวิจัย 2 แนวทาง ได้แก่การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมด้วยเครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เชิง ลึก และการประชุมกลุ่มย่อย พร้อมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชุมชน ของกระทรวงมหาดไทย และแผนชุมชนร่วมกับแนวคิดของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) แนวคิดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข (สำนักงาน กปร.) บูรณาการร่วมกับแผนพัฒนา 4 พ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยโดย มีผู้นำครอบครัว ผู้นำกลุ่มชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้บริหาร หรือผู้ประสบความสำเร็จเข้ามา ปรับปรุง โดยให้ภาครัฐ/ภาคเอกชน มีการแลกเปลี่ยนอันไปสู่การปฏิบัติแล้วจึงหาวิธีการหรือปัจจัยที่ ก่อให้เกิดความสำเร็จ ทำให้เกิดผลดีเกิดขึ้นในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

1.4. นิยามศัพท์

1.4.1 แผนชุมชน (แผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน) หมายถึง แนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านกระบวนการที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหา ร่วมกันเรียนรู้ และประเมินศักยภาพของชุมชน โดยการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน เพื่อวางตำแหน่งการพัฒนาของหมู่บ้าน/ชุมชนที่สอดคล้องกับความพร้อมของชุมชนและมีแนวทางที่ชัดเจน อาทิ แนวทางเพื่อการสร้างรายได้ แนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของชุมชน

1.4.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ มีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งมีความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต

1.4.3 แผนพึ่งตนเอง หมายถึง เป็นแผนของกิจกรรมที่ชุมชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

1.4.4 แผนความร่วมมือ หมายถึง เป็นแผนของกิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หากได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกชุมชน เช่น เงินทุนจากแหล่งทุนภายนอกชุมชน และความช่วยเหลือด้านวิชาการจากทีมสนับสนุนการจัดทำแผนหรือแหล่งอื่น

1.4.5 แผนการสนับสนุน หมายถึง เป็นแผนของกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการที่ชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภาวะวิกฤตได้ แต่อยู่นอกเหนือศักยภาพของชุมชนหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของชุมชนที่จะทำได้

1.4.6 แผนกิจกรรมพึ่งตนเอง หมายถึง การพัฒนาคน พัฒนาพื้นที่ พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาแผนชุมชน และลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ประหยัดเรียนรู้ อนุรักษ์ เอื้ออารีย์

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้จะเกิดประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ดังนี้

1.5.1 ได้พัฒนารูปแบบแผนชุมชนให้สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้การประกอบอาชีพเกิดความมั่นคง สร้างคุณค่า และเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับตัวเอง นำไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ให้กลายเป็นความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน

1.5.2 ได้การมีส่วนร่วมในวิเคราะห์ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน หน่วยงานทางการศึกษาและเกิดความสัมพันธ์กันมากขึ้นฝึกฝนให้กลุ่มชุมชนและหน่วยงานทางการศึกษาได้เรียนรู้การพึ่งพาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้มีความสุข พร้อมทั้งได้เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการทำงานของชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดอย่างทั่วถึงกัน

1.5.3 แผนชุมชนสามารถนำไปปรับใช้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและส่งผลให้ลดต้นทุนในการผลิตและลดรายจ่าย ทำให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ก็จะประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง โดยเฉพาะการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้เกิดความเข้มแข็ง ในยุคการค้าเสรี ซึ่งการค้าและการลงทุนมีความเสรีและเปิดกว้างทางการตลาดมากขึ้น ทำให้ต้องยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะช่วยทำให้มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล และความพอประมาณภายใต้ยุคกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้ชุมชนเน้นการอยู่ได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าเอกสารข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแผนชุมชนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 2.1 ประวัติจังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแผนชุมชนและกระบวนการจัดทำแผนชุมชน
- 2.3 ตัวชี้วัดแผนชุมชนที่มีคุณภาพ
- 2.4 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิด ทฤษฎี
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัย โดยแยกประเภทแต่ละหัวข้อดังนี้

2.1 ประวัติจังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย แต่เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง ให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นความสำคัญของการบูรณาการ แผนงาน งบประมาณ การจัดทำระบบข้อมูลการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมทั้ง นายทศพร ศาสตร์ “อยู่ดี มีสุข ” มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามอยู่อย่างมีความสุขมีความพอเพียงมีชีวิตเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

จังหวัดสมุทรสงครามเดิมชื่อ “แม่กลอง” และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อจาก แม่กลองเป็น “เมืองสมุทรสงคราม” ในระหว่าง พ.ศ.2265-2299 เป็นเมืองที่มีแม่น้ำแม่กลองเป็นสายใยชีวิตที่สำคัญซึ่งไหลผ่านพื้นที่อำเภอบางคนที อำเภอมัทพวา และไหลลงสู่ทะเลในพื้นที่อำเภอเมือง เป็นจังหวัดที่มีระบบนิเวศน์สามน้ำ คือมีทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเมืองอนุรักษ์วัฒนธรรมแหล่งใหญ่ของชาติ ถูกขนานนามให้เป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์ เมืองแห่งราชินิกุล นอกจากนี้ ในจังหวัดสมุทรสงครามยังมีวัดเก่าแก่หลายแห่งที่สะท้อนรากลึกของความผูกพันระหว่างคนแม่กลองกับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น จังหวัดสมุทรสงคราม มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ มีสิ่งที่น่าสนใจ ดึงดูดให้ผู้คนมาท่องเที่ยวมากมายทั้ง

คอนฮอยหลอด ตลาดน้ำอัมพวา ล่องเรือชมหิ่งห้อย ชมบ้านทรงไทย วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ ตลาดรถไฟ อุทยาน ร.2 ดหลวงพ่อบ้านแหลม วัดจุฬามณี วัดบางกุ้ง (โบสถ์ปรกโพธิ์)วัดศรัทธาธรรม นอกจากนี้ ยังมีผลไม้และสินค้าที่หลากหลายเช่น ส้มโอ ลิ้นจี่ น้ำตาลมะพร้าว น้ำปลา กะปิ เครื่องเบญจรงค์ ขนมไทย อาหารทะเลสด อาหารทะเลแปรรูป เกล็ดสมุทร และสินค้าอื่นๆ อีกมากมาย จังหวัดสมุทรสงครามมี 33 ตำบล 284 หมู่บ้าน(ในปี 2550 ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 144 หมู่บ้านและปี 2551 จะดำเนินการอีก 140 หมู่บ้าน

จังหวัดสมุทรสงครามนั้นเป็นจังหวัดที่มีการปลูกต้นมะพร้าวมาตั้งแต่สมัยก่อน และจะนิยมกันทำน้ำตาลมะพร้าวกันมาก ในแต่ละครอบครัวจะยึดอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวกันเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นอาชีพที่ทำมาตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย สืบทอดและเผยแพร่มาจนถึงพ่อแม่ ลูกหลานซึ่งปัจจุบันการทำอาชีพน้ำตาลมะพร้าวยังนิยมทำกันอยู่ แต่ก็เป็นส่วนน้อย เพราะเป็นอาชีพค่อนข้างอันตรายและมีความเสี่ยงในการตกลงมาจากต้นมะพร้าว เป็นอย่างมาก สมุทรสงคราม ถือว่าเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลมะพร้าวที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุด โดยมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด 47,247 ไร่ มีมูลค่าเกือบ 1,000 ล้านบาทต่อปี กระจายอยู่ใน 3 อำเภอโดยเฉพาะในเขตตำบลนางตะเคียน , ตาดใหญ่, คลองเงิน ในเขตอำเภอเมืองฯ , ตำบลบางนางลี่, สวนหลวง, วัดประดู่, ในเขตอำเภออัมพวา และตำบลบางกระบือ, จอมปลวก, ดอนมะโนรา บางพรหม ในเขตอำเภอบางคนที

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแผนชุมชนและกระบวนการจัดทำแผนชุมชน

แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชนได้ปรากฏขึ้นมาหลายศตวรรษแล้วชุมชนเป็นหน่วยทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับประชากร ในผลงานเขียนของนักปรัชญาการเมืองโบราณสมัยกรีก (Ancient Greek) ชื่อเพลโต (Plato) เรื่อง อุดมรัฐ (Republic) ชุมชนซึ่งเป็นรัฐในอุดมคติ เป็นสภาพของสังคมที่เลอเลิศและมีแต่ความผาสุกจากการที่ผู้ปกครองเป็นราชาปราชญ์ (Philosopher King) (วิรัช เตียวหงษา กุล, 2529 อ้างถึงในการุญ ไชยแขวง , 2541: 17) ส่วนในปัจจุบัน จิตจางค์ กิติกริต (2536 อ้างถึงในการุญ ไชยแขวง, 2541: 17) กล่าวไว้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับชุมชน เป็นแนวความคิดที่ประกอบไปด้วยแนวความคิดในเชิงปรัชญาอุดมการณ์และวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ความหมายของชุมชน ในทางสังคมวิทยา พิจารณาจากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2524 คำว่า ชุมชน (Community) หมายความว่า หมู่ชน หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันเป็นสังคม ขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนสุวิทย์ ยิงวรพันธ์ (2512: 51) ชุมชน หมายความว่า กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะโดยอาศัยหลักผูกพันในทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนาเดียวกันซึ่งทำให้บุคคลมีความรู้สึกเป็นส่วน หนึ่งของสังคมนั้น หรืออาศัยหลักความผูกพันหรือผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา และ วัฒนธรรมร่วมกันโดยอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เดียวกัน ตลอดจนการมีผลประโยชน์ ในทางการบริการสังคมร่วมกัน

ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2536: 52) ให้ความหมายของชุมชนว่าเป็น การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน ในพื้นที่ที่มีขอบเขตแน่นอนหรือมีความผูกพันซึ่งกันและกันอันเป็นผลมาจากการมีกิจกรรม ทางการผลิตมีวิธีการผลิตที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันหรือเกื้อกูลกันมีกิจกรรมทางสังคมและ วัฒนธรรมที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนภายในกลุ่มและเกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและรวมกับความคิดทางการเมืองหรือมีกระบวนการใน การตัดสินใจร่วมกันในทัศนะของนักวิชาการต่างประเทศ ความเป็นชุมชน พิจารณาได้จาก องค์ประกอบ 3 ประการได้แก่ (1) นิเวศวิทยาชุมชน (Local Ecology) ซึ่งเน้นลักษณะของชุมชนที่ อยู่อาศัย (2) สังคมของ ชุมชน (Local Society) ซึ่งเน้นลักษณะชุมชนที่มีโครงสร้างแบบองค์รวม (Holistic Structure) เช่น กลุ่มคนหรือสังคมที่สามารถตอบสนองความต้องการร่วมหรือ ผลประโยชน์ร่วมของคนในชุมชน และ (3) การกระทำร่วมกันของบุคคล (Community Actions)

เป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชน

วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (2546: 3) ได้ระบุเป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชนไว้ว่า ไม่ได้อยู่ที่การได้แผนงานจัดทำเป็นเอกสารเล่ม ๆ แต่เป้าหมายของการจัดทำแผนชุมชนอยู่ที่การที่ คนในชุมชนได้มาร่วมกันคิดว่าทำอะไรชุมชนจึงจะสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการใช้ข้อมูลของ ชุมชน โดยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของชุมชน โดยทุนทางสังคมและทรัพยากรที่ชุมชน มีอยู่ มีการรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลของชุมชนมาวิเคราะห์ร่วมกัน อันทำให้ได้รู้ถึงสถานการณ์ โอกาส ข้อดีและศักยภาพของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยมีข้อมูลชุมชนเป็น ฐานรองรับ และทำให้ชุมชนสามารถกำหนดแนวทางที่ชัดเจนออกมาได้ว่า การที่จะทำให้ชุมชน และท้องถิ่นพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ และนำไปสู่สภาพความเข้มแข็งของชุมชนนั้น ใครจะต้องทำอะไร และจะมีการเชื่อมต่อกับภายนอกอย่างไร การจัดทำแผนชุมชนนั้น มีเป้าหมาย อยู่ที่ความต้องการให้สมาชิกที่มีอยู่หลากหลายใน ชุมชนได้มีโอกาส และได้มาร่วมคิดร่วมกันหาว่า จะทำอะไรชุมชนจะสามารถพึ่งตัวเองได้ มากกว่าที่จะพึ่งพาคนอื่น ซึ่งการที่ชุมชนจะรู้ว่าต้องพึ่ง ตัวเองได้นั้น จำเป็นต้องรู้และมีข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนในประการต่าง ๆ ต่อไปนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนจุดเด่นของชุมชน เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชน สภาพ ทางภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ บริการสาธารณะที่มีอยู่ในชุมชนจำนวน ประชากร การประกอบอาชีพ จำนวนและประเภทโรงงานร้านค้า กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนผู้รู้ใน ด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอยู่

2) ปัญหาของชุมชน อาจแยกเป็นปัญหาระดับครัวเรือน ปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไข ปัญหาที่ชุมชนแก้ได้เอง ปัญหาที่ต้องประสานความร่วมมือหรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือบุคคลนอกชุมชน

3) ความมุ่งหวังของชาวบ้าน ที่มีต่อ ชุมชนว่าอยากจะเห็นชุมชนของตนเป็นอย่างไรใน อนาคต

4) แผนงาน มาตรการ และรายละเอียดการดำเนินงาน ตลอดจนผู้รับผิดชอบ ผู้ที่จะสนับสนุน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นจริง

กระบวนการจัดทำแผนชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงการบูรณาการแผนชุมชน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจนการแก้ปัญหาและการพัฒนาโดยสมาชิกชุมชนเองไม่ได้หมายความว่า ต้องทำอะไรด้วยพลังของคนในชุมชนเองทั้งหมด จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีบางอย่างที่สมาชิกชุมชนทำเองไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนเช่นกัน แต่การขอความช่วยเหลือเช่นนี้ต้องไม่เป็นไปในลักษณะทำให้ชุมชนอ่อนแอลง ตรงข้ามต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น โดยก่อนที่จะขอให้หน่วยงานอื่นมาช่วยนั้นสมาชิกในชุมชนได้ผ่านการคิดร่วมกันทำงานร่วมกันแล้ว และขอความช่วยเหลือเฉพาะส่วนที่จะทำให้สมาชิกชุมชนมีความรู้มากขึ้น มีความสามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้น และเป็นส่วนที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้นคำตอบ 3 เรื่องที่ได้รับผ่านการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกชุมชนจนสามารถดำเนินการได้ใน 3 แนวทาง คือ แบ่งงานกันทำภายในชุมชน ระดมทรัพยากรจากภายนอก และเสนอให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ชุมชนสามารถผนึกพลังของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนเหล่านั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินการพัฒนาตนเองและชุมชนของตนได้อย่างเต็มศักยภาพที่มี เพื่อแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากปัญหาวิกฤตโดยยึดถือแผนงานของชุมชนฯ ด้านเป็นหลัก คือ

1. **แผนพึ่งตนเอง** เป็นแผนของกิจกรรมที่ชุมชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

2. **แผนความร่วมมือ** เป็นแผนของกิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้หากได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกชุมชน เช่น เงินทุนจากแหล่งทุนภายนอกชุมชน และความช่วยเหลือด้านวิชาการจากทีมสนับสนุนการจัดทำแผนหรือแหล่งอื่น

3. **แผนการสนับสนุน** เป็นแผนของกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการที่ชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภาวะวิกฤตได้แต่อยู่นอกเหนือศักยภาพของชุมชนหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของชุมชนที่จะทำได้ การเขียนแผนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีความจำเป็น เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน รวมทั้งเพื่อให้สมาชิกชุมชนสามารถดำเนินงาน และติดตามงานได้อย่างถูกต้อง โดยไม่มีแบบฟอร์มของแผนงานที่กำหนดโดยทางราชการ เพราะแผนที่กล่าวถึงกันอยู่นี้เป็นแผนของชุมชน ที่สมาชิกชุมชนร่วมกันคิดตัดสินใจกำหนดและเป็นผู้ใช้แบบฟอร์มอาจมีลักษณะง่าย ๆ ที่ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่สมาชิกเห็นว่าจำเป็นต้องเขียนไว้ เช่น จะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร ใช้เงินเท่าไร ใครรับผิดชอบ จะติดตามความก้าวหน้าได้อย่างไรจะวัดความสำเร็จได้อย่างไร ความสำคัญของกิจกรรมอยู่ในลำดับที่เท่าไร การระดมพลังของชุมชนมาร่วมในการจัดทำแผนของชุมชน อาจจัดเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เวลา 2-3 วัน ซึ่งอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.3 ตัวชี้วัดแผนชุมชนที่มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์

แผนชุมชนที่มีคุณภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1 การใช้ข้อมูลบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแผนร้อยละ 70 ขึ้นไป

ตัวชี้วัดที่ 2 ตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านเข้าร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนชุมชนร้อยละ 70 ขึ้นไป

ตัวชี้วัดที่ 3 การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนตั้งแต่ต้น

ตัวชี้วัดที่ 4 มีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้อ้างอิงได้โดยพิจารณาจากฐานข้อมูลการมีแผนเป็นรูปเล่ม

แผนชุมชนที่นำไปใช้ประโยชน์

ตัวชี้วัดที่ 5 มีกระบวนการชุมชนตามแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์อยุธยาดีมีสุข

ตัวชี้วัดที่ 6 มีกิจกรรมพึ่งตนเอง (ทำเอง) อย่างน้อยร้อยละ 30 ของกิจกรรมในแผนชุมชน และมีการนำไปปฏิบัติจริงร้อยละ 30 ของ (ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2552) ตารางที่ 2.2 เกณฑ์การประเมินแผนชุมชน (แผนชุมชนที่มีคุณภาพ)

ระดับ	เกณฑ์
ดีมาก (A)	ครบทั้ง 4 ตัวชี้วัด
ดี (B)	องค์ประกอบ 3 ใน 4 ตัวชี้วัด
พอใช้ (C)	องค์ประกอบน้อยกว่า 3 ใน 4

ตารางที่ 2.3 เกณฑ์การประเมินแผนชุมชน การนำไปใช้ประโยชน์

ระดับ	เกณฑ์
ดีมาก (A)	ผ่านครบ 6 ข้อ
ดี (B)	ผ่าน 5 ข้อ
พอใช้ (C)	ผ่าน 4 ข้อ

ขับเคลื่อนชุมชนด้วย 4P 4ฐาน ผ่านแผนชุมชน

P1 – People = พัฒนาคคน

- พัฒนาบุคลากรเพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของชุมชน
- จัดระเบียบแถวองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
- กำหนดองค์กรเป้าหมายที่จะพัฒนา Product
- กำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนา เช่น กลุ่มออมทรัพย์ อช./ผู้นำ อช., ผู้นำชุมชน เป็นต้น

- กำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของคน/องค์กร ในชุมชนเพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ ผู้วิถีการดำรงชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- กำหนดอาชีพ (Product อัตลักษณ์) มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน (วางแผนปัจจุบัน อนาคตของชุมชน)
- จัดทำ 4 ฐานการเรียนรู้ชุมชนที่จะให้การศึกษาแก่ชุมชนแบบเรียนรู้ทำจริง

P2 – Place = พัฒนาพื้นที่

- กำหนดพื้นที่ ซึ่งเป้าอัตลักษณ์อันโดดเด่น (Market Position)
- พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่
- มีความปลอดภัย 5 ด้าน
 1. ปลอดภัยเสพยัคคิด
 2. ปลอดภัยในทรัพย์สิน
 3. ปลอดภัยมลพิษ
 4. ปลอดภัยอบายมุข
 5. ปลอดภัยจากการซื้อสิทธิ์- ขายเสียง

P3 - Product = พัฒนาเศรษฐกิจ

- ค้นหาความโดดเด่นศักยภาพของชุมชน

(Market Position)

- พัฒนาอัตลักษณ์ (วิถีชีวิต, วัฒนธรรม)
- เป็นอาชีพ (ที่มาของรายได้)
- กิจกรรมเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ
- แปลงเป็น 4 ฐานการเรียนรู้

P4 –Planning = พัฒนาแผนชุมชน

เริ่มดำเนินการประชุมประชาคม

คณะทำงานฯ โดยการสนับสนุนของทีมงานนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์บัญชี รับ – จ่าย, ข้อมูล กชช. 2 ค, จปฐ. ซึ่งให้เห็นปัญหาและพิจารณาร่วมกันว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างไรนำกิจกรรมต่าง ๆ ตาม P-Product, P-Product, P-Place, P-People ลงในกล่อง 6x2 เศรษฐกิจพอเพียง และนำกล่อง เศรษฐกิจพอเพียง 6x2 ลงในกล่องแผน 5 แผนงาน ตามยุทธศาสตร์ อยู่ดี มีสุขพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม เห็นชอบ จัดทำร่าง “แผนชุมชน” โดยใช้ 4 P เป็นกลยุทธ์ (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2552)

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิด ทฤษฎี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่ปวงชนชาวไทยมาตลอดกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ เพื่อให้พสกนิกรได้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานความหมาย ของ เศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่า Sufficiency Economy ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ในที่นี้เราฟังเขาถามว่าเศรษฐกิจพอเพียง จะแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าอย่างไร ก็อยากจะตอบว่ามีแล้วในหนังสือ ไม่ใช่หนังสือตำราเศรษฐกิจ แต่เป็นหนังสือพระราชดำรัสที่อุตสาหกรรมปรับปรุ่งให้ฟังได้ และแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพราะคนที่ฟังภาษาไทยบางที่ไม่เข้าใจภาษาไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ จึงได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และเน้นว่าเศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy โดยเขียนเป็นตัวหนาในหนังสือ แต่เนื่องจากคำว่า Sufficiency Economy เป็นคำที่เกิดมาจากความคิดใหม่ และเป็นทฤษฎีใหม่ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงไม่มีปรากฏอยู่ในตำราเศรษฐศาสตร์ บางคนอาจยังสงสัยอยู่ว่า คำว่า Self-Sufficient Economy สามารถใช้แทนคำว่า Sufficiency Economy ได้หรือไม่ หากไม่ได้มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือใช้ได้เหมือนกันแล้วนั้น จะมีความคล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไร คำว่า Self-Sufficiency ตามพจนานุกรมมีความหมายว่า ความไม่ต้องพึ่งใคร และความไม่ต้องพึ่งใครในนิยามของพระองค์ท่าน นั่นคือ Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง (พระราชดำรัส วันที่ 4 ธันวาคม 2541) ดังนั้นเมื่อเดิมคำว่า Economy เป็น Self-Sufficient Economy แล้วนั้น จะหมายความว่าเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง คืออยู่ด้วยตัวเองได้อย่างไม่เดือดร้อน โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น แต่ทุกวันนี้ประเทศไทยเรายังเดือดร้อน ยังต้องพึ่งพาคนอื่นอยู่ แม้จะช่วยเหลือตัวเองได้ก็ตาม เพราะฉะนั้น Self-Sufficient Economy ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง จึงแตกต่างจาก Sufficiency Economy ซึ่งหมายถึง เศรษฐกิจพอเพียง ที่ยังคงมีการพึ่งพากันและกันอยู่ ดังพระราชดำรัส วันที่ 23 ธันวาคม 2542 คือพอมีพอกินของตนเองนั้นไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อยๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่าง จะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียง จึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียง เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะพอแล้ว จะใช้ได้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ โดยยึดแนวทางการพัฒนา โดยมีคน หรือ ประชาชน เป็นศูนย์กลางสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development ทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืน และ Sustainable Development นั้นได้มีการให้คำจำกัดความและอธิบายแนวคิดไว้หลายประการ UN Commission on Environment and Development ประกาศใช้คำว่า Sustainable Development และได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่สนองความต้องการ

ปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถ ในการที่จะสนองความต้องการของตนเอง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการ ทุกขั้นตอน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานข้างต้น เป็นที่มาของ นิยาม " 3 ห่วง 2 เงื่อนไข" ที่คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่างๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ความ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไข ความรู้ และ คุณธรรม ในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสว่า "การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง" พระราชดำรัส "เศรษฐกิจแบบพอเพียง" พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักทางสายกลาง คำว่า ความพอเพียง นั้นหมายถึงความพร้อมที่จะจัดการกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายใน ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงยังสามารถมองได้ว่าเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตให้มีความสุข ที่จำเป็นต้องใช้ทั้ง ความรู้ ความเข้าใจ ผนวกกับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างชาญฉลาด และสามารถอยู่ได้ แม่นในสภาพที่มีการแข่งขัน และการไหลบ่าของโลกาภิวัต นำสู่ ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ของชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม

อภิชาติ พันธเสน ผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมได้จัดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็น "ข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมอย่างแท้จริง" ทั้งนี้เนื่องจากในพระราชดำรัสหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่า "คือความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก และต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น" การดำรงชีวิตอยู่ได้ จำเป็นที่จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญสี่ประการ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ซึ่งในโลกยุคทุนนิยมอย่างเช่นปัจจุบันนี้ ปัจจัยทั้งสี่นี้อาจ จะหามาได้ถ้าปราศจาก เงิน ซึ่งถือว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมาแต่มนานการได้มาซึ่งเงินนั้น จำเป็นที่บุคคลจะต้อง

ประกอบสัมมาอาชีพ แล้วนำเงินที่ได้มานั้น ไปแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิตระบบเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของ บุคคลนั้นโดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสิน และถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อปัจจัยเสริมอีกบางส่วน (ปัจจัยเสริมในที่นี้เช่น ท้องเที่ยว ความบันเทิง เป็นต้น)สาเหตุที่แนวทางการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในขณะนี้เพราะสภาพการดำรงชีวิตของสังคมในปัจจุบันได้ถูกปลุกฝัง หรือสร้าง หรือกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายอย่างเกินตัว ในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น การบริโภคเกินตัว ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ ความสวยความงาม การแต่งตัวตามแฟชั่น การพนันหรือเสี่ยงโชค เป็นต้น จนทำให้ไม่มีเงินเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ส่งผลให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เกิดเป็นวัฏจักรที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถหลุดออกมาได้ ถ้าไม่เปลี่ยนแนวทางในการดำรงชีวิตในแง่เศรษฐกิจมหภาค ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงอาจจะทำให้ระดับการบริโภคโดยรวมลดลง ซึ่งเป็นไปได้เนื่องจากประชาชนจะไม่กู้หนี้ยืมสินเพื่อมาใช้จ่าย แต่อาจทำให้กำลังการใช้จ่ายสะท้อนภาพจริงของเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯเนื่องในปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีและมีความอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ว่าจะเป็นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ประเทศไทยต้องประสบกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากกระแสการเงินของโลกทุนนิยมทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและการดำเนินชีวิตที่ทรุดโทรมลงไปอย่างรวดเร็ว คุณภาพชีวิตของประชาชนไทยจำนวนมากต้องปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดและการปรับตัวนี้เองที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบสุขภาพของคนในประเทศอย่างมีอากที่จะหลีกเลี่ยงได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้น้อมนำเอาแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 มากำหนดเป็นปรัชญาหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม โดยมี “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จนมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ที่ได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างจริงจัง ซึ่งก็ส่งผลให้มีการน้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสุขภาพของประชาชนคนไทยในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 10 โดยมุ่งพัฒนาระบบสุขภาพของประชาชนให้เป็น “ระบบสุขภาพพอเพียง” ภายใต้สังคม อยู่เย็นเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการที่ว่า “สุขภาพดีเป็นผลจาก สังคมที่ดี” (อ้างถึงในวิทยานิพนธ์ของสยาม พุเจริญ , 2551: 2-3) ทิศทางการพัฒนาประเทศใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการ เสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนา คุณภาพคน เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการ พัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการจึง จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียงพอทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ชื่อสัตย์ สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มี คุณภาพ มีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็น ฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ในการสนองแนวพระราชดำริ “ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” นั้นในส่วนของจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้นิยมนำปรัชญาดังกล่าวมาส่งเสริมให้แก่ราษฎรและเกษตรกร ใน บริเวณหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ที่รับผิดชอบ และในจำนวนหมู่บ้านภายใต้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ไปปฏิบัตินั้นผู้วิจัยพบว่า ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรส่วน ใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งการดำรงชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตำบลแม่โป่งนั้นเป็นไปตามการดำเนินชีวิตตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง และทางหมู่บ้านยังได้มีเกษตรกรตัวอย่าง ปราชญ์ชุมชน และ ศูนย์การเรียนรู้ทาง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของ ประชาชนในหมู่บ้านตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพ ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

2.3.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักคิดที่มีชื่อเสียงในสังคมไทย

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐศาสตร์ของประเวศ วะสี ที่ได้ว่าเป็นแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง อาจกล่าวได้ดังนี้ คือ เศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายอย่างเดียวกัน หรือเหมือนกับเศรษฐกิจสมดุลเศรษฐกิจบูรณาการ เศรษฐกิจศีลธรรม เศรษฐกิจพื้นฐานและเศรษฐกิจชุมชน โดยในส่วนของเศรษฐกิจพื้นฐานนั้น หมายถึง เศรษฐกิจที่คำนึงถึงการทำนุบำรุงพื้นฐานของตัวให้เข้มแข็งทั้งทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมก็คือเศรษฐกิจชุมชน เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพื้นฐานกับเศรษฐกิจชุมชนคืออย่างเดียวกัน หัวใจของเศรษฐกิจพื้นฐาน หรือเศรษฐกิจชุมชนอยู่ที่การรวมตัวของชาวบ้านในการทำอาชีพต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม การแปรรูปอาหาร งานหัตถกรรม ธุรกิจชุมชน ศูนย์การแพทย์แผนไทย กองทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสิ่งแวดล้อม ทุนทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียงมีปัญญาพอเพียง เกิดความสมดุล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสมดุล หรือเศรษฐกิจพื้นฐาน ไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกส่วน แต่เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียง อันจัดเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานนั้น มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สร้างความร่ำรวยให้คนส่วนน้อย แต่ทั้งคนส่วนใหญ่ให้ยากจน ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ นำไปสู่ปัญหาทางสังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมอันนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจสำหรับคนทั้งมวล เป็นการสร้างทุนทางสังคม และเป็นการสร้างทุนทางสังคม และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทุกชนิด

2. มีพื้นฐานอยู่ที่ความเข้มแข็งของชุมชนเพราะชุมชนเป็นพื้นฐานของสังคม

3. มีความเป็นบูรณาการ คือ ไม่ใช่เป็นเรื่องเศรษฐกิจโดด ๆ แต่เชื่อมโยงกับสังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม พร้อมกันไป

4. อยู่บนพื้นฐานความเข้มแข็งของตนเอง เช่น การเกษตร หัตถกรรมไทย อุตสาหกรรม การเกษตรสมุนไพร อาหารไทย การท่องเที่ยว ซึ่งล้วนอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมไทยเป็นจุดแข็งของคนไทยที่คนชาติอื่นไม่มี

5. มีการจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อเติมความก้าวหน้าให้แก่เรื่องพื้นฐาน ทำให้มีพลวัตอย่างไม่หยุดนิ่ง

เศรษฐกิจพอเพียงที่จริงนั้นเป็นเรื่องวัฒนธรรมเพราะหมายถึงวิถีชีวิตรวมตั้งแต่ความเชื่อ คุณค่า การประพฤติปฏิบัติร่วมกันถึงเศรษฐกิจ การศึกษาสุนทรียศาสตร์ขนบธรรมเนียมประเพณี การพออยู่พอกิน การพึ่งตนเอง ตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ซึ่งอยู่ภายใต้ร่มเงาของวัฒนธรรม การนำชื่อเศรษฐกิจมาใช้เป็นเพียงเพื่อกระตุ้นความสนใจและให้ฟังดูมีพลังมากกว่าการพูดถึงวัฒนธรรม (ประเวศ วะสีและเอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

ในอีกทัศนะหนึ่งกล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงความพอเพียงในอย่างน้อยประการคือ

- 1.พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
- 2.จิตใจพอเพียง
- 3.สิ่งแวดล้อมพอเพียง
- 4.ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง
- 5.ปัญญาพอเพียง
- 6.อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง
- 7.มีความมั่นคงพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ ระบบเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนความเห็นที่ชอบถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่คำนึงถึงเฉพาะแต่เงินตราอย่างเดียวเท่านั้น หากหมายรวมถึงเศรษฐกิจที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเป็น อยู่ที่ดีแห่งจิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจพอเพียงคือเศรษฐกิจที่เป็นองค์รวม คือเศรษฐกิจแห่งคุณภาพ และเศรษฐกิจแห่งศีลธรรม (ประเวศ วะสี, 2543)

สุเมธ ดันติเวชกุล (2544) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมต่าง ๆ เอาไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคในการผลิต สินค้า และบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นเจ้าของ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาทตนตามฐานตามอัตรภาพ และที่สำคัญคือ ไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่มีพันธนาการอยู่กับสิ่งใด

เศรษฐกิจพอเพียง มิได้จำกัดเฉพาะแต่ในส่วนของเกษตรกรหรือชาวนา ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม แลบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตของงานต้องขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกู้ยืมก็ต้องกระทำตามความเหมาะสม ไม่ลงทุนจนเกินตัวโดยไม่เหลือที่มั่นให้ยืนอยู่ได้ต้องรู้จักใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือยเกินตัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทศร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับได้ (สุเมธ ดันติเวชกุล, 2544)

การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้น มีการปฏิบัติตามขั้นตอน ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้น คือ (สุเมธ ดันติเวชกุล, 2544)

- 1.ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนในระดับชีวิตที่ประหยัดทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น
- 2.รวมกลุ่มเพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา
- 3.ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง คือ “พอ” “พอประมาณ” “พอดี” ไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องอยู่ในความ สุจริต และที่สำคัญ ยึดวิถีชีวิตไทยไว้ให้ได้ (สุเมธตันติเวชกุล, 2544)

นอกจากนี้ สุเมธ ตันติเวชกุล ยังได้แสดงถึงฐานคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียงไว้ดังนี้ คือ

- 1.ยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 2.สร้าง “พลังทางสังคม” โดยการประสาน “พลังสร้างสรรค์” ของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” อาทิ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชน
- 3.ยึด “พื้นที่” เป็นหลัก และใช้ “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่วนภาคีอื่น ๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นอำนวยความสะดวก ส่งเสริมและสนับสนุน
- 4.ใช้ “กิจกรรม” ของชุมชนเป็น “เครื่องมือ” สร้าง “การเรียนรู้” และ “การจัดการ” ร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนา “อาชีพที่หลากหลาย” เพื่อเป็น “ทางเลือก” ของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้าน เพศ วัยการศึกษา ความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ ฯลฯ
- 5.ส่งเสริม “การรวมกลุ่ม” และ “การสร้างเครือข่าย” องค์กรชุมชนเพื่อสร้าง “คุณธรรมจริยธรรม” และ “การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” อย่างรอบด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข การฟื้นฟูวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- 6.วิจัยและพัฒนา “ธุรกิจชุมชนครบวงจร” (ผลิต-แปรรูป-ขาย-บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ “การมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชนและ “ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น” โดยควรริเริ่มพัฒนา จากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่นสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับประเทศและระดับต่างประเทศ
- 7.พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มี “ศักยภาพสูง” ของแต่ละเครือข่ายให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน” ที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้ง ให้สถานศึกษา คูณาน และฝึกอบรม (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2544)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของ ศ.ดร.อภิชาติ พันธุเสน (2544) ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอมีพอกินซึ่งความพอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทราบบออธิบายความหมายในวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาดุสิตาลัยว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างขวางกว่าความสามารถในการพึ่งตนเอง หรือความสามารถในการยืนบนขาของตนเองเพราะความพอเพียง หมายถึง การที่มีความพอ คือมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ มีความคิดว่าจะอะไรต้องเพียงพอ หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อาจจะเป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของ

หรรษาได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ” ในที่สุดพระองค์ได้ทรงสรุปว่า “เศรษฐกิจพอเพียงนี้ก็ แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล”

ดังนั้น แนวคิดนี้มีความเป็นเหตุเป็นผลตามแนวพุทธธรรมนั่นคือ ซื่อตรงและไม่โลภอย่างมาก ซึ่งต่างกับการมีเหตุผลตามแนวคิดตะวันตกที่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง โดยเชื่อว่า ในที่สุดเมื่อทุกคนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สังคมโดยรวมก็จะได้รับประโยชน์ด้วย ทั้งหมดนี้เป็น การอธิบายความมีเหตุผลแบบตะวันตก ความพอประมาณคือจุดที่ดีที่สุด ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นจุดที่สูงที่สุดหรือต่ำสุด ภายใต้อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง (Optimization) โดยสรุป ถ้าหากจะ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องประกอบด้วย การใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือการที่เทคโนโลยีมีราคาไม่แพงแต่ถูกหลักวิชา การที่ขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ไม่โลภเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาर्डเอาเปรียบแรงงานหรือลูกจ้าง และผู้จำหน่ายวัตถุดิบ เน้นการกระจายความเสี่ยงในแง่ของการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตและปัจจัยการผลิตได้ง่าย เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อให้เกิดหนี้ จนเกินขีดความสามารถในการจัดการและเน้นการตอบสนองความต้องการของตลาดภายในท้องถิ่น ตลาดในภูมิภาค ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศตามลำดับ การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับพุทธเศรษฐศาสตร์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อกล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงก็ จำเป็นต้องเข้าใจว่าเป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่พัฒนามาจากพุทธธรรมหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยซึ่งต่างจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ตะวันตก เมื่อรากความคิดดังกล่าว อยู่ในวัฒนธรรมไทยจึงมีความเป็นไปได้ที่จะกล่าวถึงความสามารถในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม เพื่อที่จะช่วยให้เห็นภาพการประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม เพื่อที่จะ ช่วยให้เห็นภาพการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ยังได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงและพุทธเศรษฐศาสตร์ ว่าเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเนื้อแท้ก็คือ “พุทธเศรษฐศาสตร์” จากการใช้แนวคิดในเรื่องความพอประมาณของ เศรษฐกิจพอเพียง เชื่อมโยงกับคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่อง “ทางสายกลาง” ซึ่งเน้นการใช้ปัญญา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลิตพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เน้นทุนเป็นปัจจัยการผลิตหลัก โดยผลผลิตที่สำคัญของปัญญาก็คือ “ความสุข หรือลดความทุกข์ให้น้อยลง” และมีเป้าหมายสุดท้ายก็คือการบรรลุภาวะ “นิพพาน”

ดังนั้น หลักของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเน้นความพอประมาณหรือทางสายกลาง จึงหมายถึง การบริโภคพอประมาณเพื่อไม่ให้เกิดความทุกข์ทรมาน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่โลภมากเกินไปจน เกิดกิเลส แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในความหมาย ของการสร้างความสุขสูงสุด (Utility maximization) ตามกรอบแนวคิดของเศรษฐศาสตร์ ตะวันตก ทั้งนี้เพราะถ้าพิจารณาจากมุมมองของพุทธเศรษฐศาสตร์ อัตรประโยชน์ หรือ Utility ใน ความหมายที่เข้าใจง่ายแบบพุทธ ก็คือ “กิเลส” การเน้นอรรถประโยชน์สูงสุดก็คือการเน้นการมี กิเลส หรือการสนองกิเลสให้มากที่สุด ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจโลกที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน ด้านองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องความมีเหตุผลว่า ไม่สามารถนำแนวคิด ทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องความมีเหตุผลมาเทียบเคียงได้ โดยกล่าวว่า ข้อสมมติฐานที่ว่ามนุษย์มี เหตุผลเป็นข้อสมมติฐานที่ไม่ถูกต้อง เพราะในความเป็นจริงมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความไม่รู้ หรือ อวิชชา ต่อเมื่อมนุษย์สามารถพัฒนาปัญญาเพิ่มขึ้นมาตามลำดับ อวิชชาหรือความไม่รู้จะค่อยๆ ลดลงและเมื่อนั้นมนุษย์ก็จะมีเหตุผลมากขึ้นการตั้งข้อสมมติฐานว่า มนุษย์มีเหตุผล ซึ่งมีความหมาย อย่างแคบว่า มนุษย์ยอมทำทุกอย่างเพื่อมุ่งประโยชน์ของตัวเอง ถึงแม้จะเป็นความจริงเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่ใช่ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของโลกได้

นอกจากนี้อภิรักษ์ พันธเสน (2544) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ดังนี้เศรษฐกิจ พอเพียงเป็นแนวคิดเพื่อปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทย เศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความ พอประมาณ เน้นความสมควรมันมีรากฐานความคิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าในข้อที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่ไม่เน้นอรรถประโยชน์สูงสุด (Maximize Utility) อันเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจใน โลกปัจจุบันแต่เน้นความ พอประมาณ หรือทางสายกลางเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการไม่โลภเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับ ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ดีที่สุด เศรษฐกิจพอเพียงมีพื้นฐานอยู่บนพุทธธรรมของการละกิเลส คือความไม่รู้อันเรียกว่าอวิชชาและการดำรงอยู่อย่างพอประมาณด้วยความไม่โลภและไม่ประมาท

นอกจากนี้ยังได้แสดงทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวนั้น โดยเนื้อแท้แล้ว ก็คือ “พุทธเศรษฐศาสตร์” นั่นเอง และเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์ที่ง่ายต่อ การอธิบายให้ประชาชนชาวไทยเข้าใจได้ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีพื้นฐานวัฒนธรรมที่มี รากเหง้ามาจากพระพุทธศาสนา พระองค์จึงทรงเลือกแนวคิดดังกล่าวเพื่อง่ายต่อการสื่อสารกับพสก นิกรของพระองค์แต่ที่ไม่เน้นว่าเป็นพุทธเศรษฐศาสตร์ ก็เพราะพระองค์เป็นองค์ศาสนูปถัมภก จะต้องให้การทำนุบำรุงศาสนาในชาติทุกศาสนา ดังนั้น การใช้คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นคำ กลางที่สามารถเข้าใจและยอมรับได้สำหรับศาสนิกชนในทุกศาสนา

สรุป เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่มุ่งให้ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตที่พอดี พออยู่พอกิน พอใช้ ไม่ให้เดือดร้อนทั้งตัวเองและผู้อื่น โดยที่จะต้องสร้างพื้นฐานแก่ตัวเองให้ดีเสียก่อน ไม่มุ่งหวังความสำเร็จแต่เพียงอย่างเดียว ตั้งอยู่ในทางสายกลางมีความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต อดทน ขยันหมั่นเพียร ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักประมาณตนเอง และดำรงชีวิตอย่าง คิด อยู่ ใช้ กิน อย่างมีเหตุมีผล อาศัยตนเป็นที่พึ่งแห่ง ตนพึ่งตนเอง ให้ ความสำคัญกับการรวมกลุ่มในชุมชนและดำรงชีวิตให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา ความเอื้อ (Dynamic Organism) ที่ดิ้นรนไหลเคลื่อนไปเพื่อแสวงหาวัตถุ และเหตุการณ์มาตอบสนองต่อค้นหา หรือความอยากต่าง ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด และความอยากนี้เองที่ผลักดันให้มนุษย์ปรุงแต่งพฤติกรรมไปได้ต่าง ๆ นา ๆ ตัณหาของมนุษย์ก็ยากที่จะกำหนดขอบเขตแน่นอนลงไปได้

แต่อย่างไรก็ตามขณะนี้ทุกคนพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแต่ก็ยังมีช่องว่างอยู่มาก ก่อนหน้านี้มีนักศึกษาได้เข้าไปทำวิจัยเรื่องความพอเพียงในองค์กรต่างๆ โดยเก็บข้อมูล 600 กว่าตัวอย่าง แบ่งความพอเพียงออกเป็น 3 ระดับ คือ 1.เข้าถึง 2.เข้าใจ 3.เป็นอย่างไรได้ ผลปรากฏว่าองค์กรที่ทำ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงดูเหมือนจะมีเยอะประมาณ 70-80% แต่ที่เข้าใจจริงๆ มีเพียง 20% และที่ พอจะหยิบมาเป็นตัวอย่างได้จริงๆ มีแค่ 2-3%เท่านั้น นั่นเป็นตัวเลขที่เกิดขึ้นในอดีต มาวันนี้ หลังจากที่รัฐบาลประกาศเดินหน้าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงชัดเจนเชื่อว่าทั้งประเทศน่าจะมีเศรษฐกิจ พอเพียงในระดับที่ปฏิบัติได้เพิ่มขึ้นสัก 5% ส่วนที่เข้าถึงจริงๆ คาดว่าตัวเลขน่าจะอยู่ที่ 20%และใน 1 ปี เชื่อว่าการเข้าถึงอาจจะเพิ่มขึ้นเป็น 40% การเข้าใจและปฏิบัติได้อาจจะยกระดับได้ถึง 10% หาก ทำได้เช่นนี้ การก้าวเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจพอเพียงในช่วง 1-2 ปีก็น่าจะความเป็นไปได้สูง (ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 27/11/2549)

อภิชัย พันธเสน (2551) จากการสัมภาษณ์ประชาชาติธุรกิจ กล่าวว่า เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องเน้น 2 เรื่อง เรียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความรู้กับคุณธรรม ความรู้ ประกอบด้วยรู้จริง รอบ ครอบ ระมัดระวัง รู้จริง ซึ่งในความหมายก็คือปัญญา ปัญญาความหมาย คือ ความสามารถในการ เข้าใจ ทุกสิ่ง ทุกอย่างตามธรรมชาติ ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าบางที่ตัวเราเองก็บิดเบือนข้อเท็จจริง ตลอดเวลา เลือกว่าจะรับรู้เฉพาะสิ่งที่ชอบ ส่วนสิ่งที่ไม่ชอบก็จะไม่รับรู้ ความรู้จริงในแง่ของ เศรษฐกิจพอเพียง คือ สามารถทำอะไรได้จริงตามนั้น ในความหมายของคำว่ารู้ คือ ปัญญาที่ถูก ควบคุมโดยสติ ถ้าปัญญาไม่ถูกควบคุมโดยสติอาจจะทำอะไรก็ได้ที่ไม่รอบคอบ ถ้าหากว่าคนไม่มี สติปัญญาก็จะไม่มีคุณธรรม

เพราะฉะนั้นความรู้จะทำให้เกิดคุณธรรมคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็น วิธีการที่จะทำให้ชีวิตอยู่ได้ คือการมีภูมิคุ้มกัน แต่จริงๆ แล้วเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหมายถึง ทางสาย กลางประกอบด้วยความมีเหตุมีผล ความพอประมาณ เป็นวิธีที่ที่จะทำให้ชีวิตไม่เดือดร้อน ดังนั้น การที่จะมีภูมิคุ้มกัน ได้จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการพึ่งตนเองของแต่ละคนว่ามีมากน้อยแค่ไหน

โดยปกติคนทุกคนจะพึ่งตนเองได้ก็ต่อเมื่อสามารถดำเนินชีวิตได้โดยที่ไม่กินทุน กิจกรรมอะไรก็แล้วแต่ที่กินทุนจะไม่มีควมยั่งยืน ซึ่งทุนในวิชาเศรษฐศาสตร์มีทั้งหมด 4 ทุน คือ ทุนมนุษย์ ทุนทางกายภาพ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ทุนสิ่งแวดล้อม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยและพัฒนาข้อมูลเศรษฐกิจระดับอำเภอ วิทยาลัยการจัดการทางสังคม (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนจากการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชนจากแกนนำชุมชนที่ผ่านการจัดทำแผนชุมชนจากเวที 4 ภาค พบว่า

- 1) แผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หลายคนได้มาร่วมคิด และทำให้มองเห็นปัญหาและทางออกได้หลากหลายโดยทุกคนมีส่วนร่วม
- 2) สมาชิกในชุมชนตื่นตัวที่จะจัดการกับชุมชนของตนเอง พึ่งตนเองก่อนที่จะคิดถึงคนอื่นหรือหน่วยงานอื่น
- 3) การได้พบปะพูดคุยกัน ช่วยสร้างความรักความเข้าใจระหว่างกันให้เกิดขึ้น
- 4) การจัดทำแผนชุมชนช่วยให้ชุมชนได้รู้จักตนเองอย่างชัดเจน โดยเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นเห็นทั้งศักยภาพและทุนที่เป็นตัวเงิน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทุนทางสังคม ผู้คนเกิดจิตใจพร้อมที่จะทุ่มเททำงานเพื่อชุมชนของตนเอง ซึ่งทุนเหล่านี้ในวันจะมีความสำคัญอันนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ได้อย่างแท้จริง
- 5) แผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่รื้อรัดให้สมาชิกในชุมชนได้มารวมตัวกันอันนำไปสู่ความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง การรวมตัวกันนี้สามารถขยายแนวร่วมออกได้อย่างกว้างขวาง โดยการทำแผนร่วมกัน เชื่อมโยงแผนเข้าด้วยกัน จากแผนชุมชนเป็นแผนตำบล ศูนย์แผนจังหวัดและแผนภาคในที่สุด
- 6) การทำแผนชุมชนทำให้ชุมชนรู้จักการจัดการ โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ ได้รู้ว่าการทำงานร่วมกันต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจมากกว่าการทำงานคนเดียว องค์ความรู้ในเรื่องนี้ชุมชนเป็นต้นแบบที่ได้ทำเรื่องชุมชนมาก่อน สามารถที่จะใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญให้แก่ชุมชนอื่นที่สนใจได้
- 7) การจัดทำแผนชุมชน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อนุพงษ์ วาวงศ์มูล (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ” พบว่าโครงการส่งเสริมการใช้น้ำตามทฤษฎีใหม่ สามารถสนองแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ได้ ทั้งในขั้นมีอยู่-มีกิน และเพิ่มรายได้-ลดรายจ่าย ทำให้คุณภาพชีวิตของชาวชนบทเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในด้านเศรษฐกิจพบว่า คราวเรือนใน

สมาชิกของจังหวัดเชียงรายและแพร่ มีรายได้อันเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมแบบผสมผสานสูงกว่า 99,732 บาท ต่อปี ซึ่งเป็นรายได้โดยเฉลี่ยของเกษตรกรในชนบท และในด้านการลดรายจ่ายในครัวเรือนพบว่า สมาชิกได้รับวิโคผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมฯ คิดเป็นมูลค่าปีละประมาณ 26,958.89 บาท และ 36,107.39 บาท ตามลำดับ สุดท้ายด้านสังคม พบว่าได้สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่องค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้น 3 จังหวัด คือ เชียงราย แพร่ และศรีสะเกษ

ชัยศ อิ่มสุวรรณ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้ชุมชนในฐานะระบบสังคมเสียคุณภาพ โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าวเสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยการให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการ เป้าหมายของโครงการคือการแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการ 2. รูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบอิงชุมชนที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่มรูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพื้นฐานรูปแบบนี้ เน้นความคิดการพึ่งตนเองการมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากร ตลอดจนภูมิปัญญาภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเองและมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนรูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่มเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชนการแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้นว่า องค์กรระหว่างประเทศหน่วยงานรัฐ หรือ โครงการในพระราชดำริอย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการศึกษาในโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และศักยภาพของสมาชิกเพื่อให้แก้ปัญหาของชุมชนได้เองเช่นกัน

สยาม พุเจริญ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดูแลคุณภาพของชุมชนบ้านงามเมือง ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การดูแลคุณภาพของชุมชนบ้านงามเมือง เป็นกระบวนการจัดการด้านสุขภาพบนพื้นฐานการพึ่งตนเองภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนกล่าวคือ เป็นชุมชนขนาดเล็กที่ประสบกับปัญหาโรคเรื้อน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมอย่างรุนแรง ส่งผลให้ชุมชนต้องแก้ไขปัญหาคูแลรักษาสุขภาพของคนในชุมชนด้วยการพึ่งพาตนเองอย่างสูง โดยฐานคิดของกระบวนการดูแลสุขภาพ ชุมชนได้อาศัยคุณธรรมหลักคำสอนของศาสนาซึ่งเป็นระบบคุณค่าของชุมชนที่เน้นหนักในเรื่องความสมดุลระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งสูงสุด อันเป็นการผสมผสานกันระหว่างหลักคำสอนของศาสนาคริสต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการดูแลสุขภาพตามความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนซึ่งเป็นวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

และจิตวิญญาณ ที่เชื่อมโยงกับมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชน ก่อให้เกิดจิตสำนึกและความมุ่งมั่นที่จะรักษาสมดุลระหว่าง คนธรรมชาติ และพระเจ้า เพื่อการมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นฐานในการดูแลสุขภาพ ซึ่งได้แก่ ผู้นำ กลุ่ม องค์กร และทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นกลไกภายในที่ใช้ขับเคลื่อนกระบวนการดูแลสุขภาพ พร้อมกับส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐองค์กรเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลไกภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดูแลสุขภาพของชุมชน การจัดการในกระบวนการดูแลสุขภาพใช้การจัดการเรียนรู้การปรับตัว การจัดการความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ปัจจัย และเงื่อนไขในระบบสุขภาพ ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน การดำเนินกิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพใช้ยุทธวิธีที่หลากหลาย ภายใต้ระบบการผลิตและวิถีชีวิตแบบพึ่งตนเองของชุมชน อาทิเช่น การสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกในด้านการดูแลสุขภาพ โดยอาศัยการสื่อสารแบบชาวบ้าน การบริหารจัดการระบบสุขภาพโดยอาศัยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การเสริมสร้างให้องค์กรทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการสุขภาพของชุมชนในลักษณะของเครือข่ายภาคี และการดำเนินกิจกรรมด้านการดูแลสุขภาพบนพื้นฐานสัมพันธ์ภาพที่ดีและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งทุกยุทธวิธีล้วนแล้วแต่เป็นการขับเคลื่อนกระบวนการดูแลสุขภาพโดยอาศัยระบบความสัมพันธ์ของชุมชน นอกจากนี้แล้วชุมชนยังได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการจัดการด้านสุขภาพมาปรับใช้ในการพัฒนาด้านอื่นๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกภายนอกการดูแลสุขภาพของชุมชนบ้านงามเมืองจึงสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นวิถีทางการดำเนินชีวิตที่มีฐานคิดมาจากคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักคำสอนของแต่ละศาสนา มีอุดมการณ์ที่มุ่งรักษาคุณภาพระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ ภายใต้ระบบคุณค่าของชุมชน โดยอาศัยทุนทางสังคม ภูมิปัญญา และศักยภาพของชุมชนเป็นกลไกในการพัฒนา ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เชื่อมโยงกับระบบการผลิต อันได้แก่ เศรษฐกิจการเมือง สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การรักษาความสมดุลของชีวิต ตลอดจนถึงการปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อตลอดเวลา

สกุลศักดิ์ อินหล้า (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนการพึ่งตนเองบ้านสวนสายลมจอย ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายของกลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์ ส่วนมากมีร่างกายแข็งแรงตั้งแต่มาปลูกพืชผักโดยใช้เกษตรอินทรีย์ รู้สึกว่ามีสุขภาพแข็งแรงกว่าตอนที่ทำการเกษตรโดยใช้สารเคมี นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้ออกกำลังกายและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวันคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของกลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์มีความสุขในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่มาปลูกพืชผักโดยใช้เกษตรแบบอินทรีย์และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ภาพทาง

สังคม ทั้งกลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ต่างอาศัยอยู่ในชุมชนแบบเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอคุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมถือว่า อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับควันพิษจากการทำเฟอร์นิเจอร์กลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพร่างกายสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาได้แก่คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม และคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 68.0, 62.7 และ 57.5 ตามลำดับเมื่อแบ่งตามระดับคะแนนคุณภาพชีวิต 3 ระดับ พบว่ากลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.7 มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และมี ร้อยละ 4.3 ที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี สมบัติ และคณะ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ เศรษฐกิจพอเพียงกับการอยู่รอดของชุมชนชนบทไทย : กรณีศึกษาชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ” จากการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภคและการแจกจ่ายผลผลิตภายในชุมชน ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอกภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด โดยพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอประมาณและมีเหตุผลมีความพยายามลดความเสี่ยงจากเหตุการณ์ไม่อาจคาดหวังได้พร้อมพยายามสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ สำหรับการศึกษาถึงความสนใจไปที่หน่วยเศรษฐกิจสองระดับ คือ ระดับครอบครัวและระดับชุมชน ความพอเพียงทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจทั้งสองระดับต่างมีความสัมพันธ์และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความพอเพียงทางเศรษฐกิจทั้งระดับครัวเรือนและชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่านั้น

แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ ที่ดิน เงินทุน เทคโนโลยี ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความเข้มแข็งขององค์กรระดับชุมชน การศึกษาวัฒนธรรมและความเชื่อ ความขยันหมั่นเพียรและความอดทนของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ต่างมีหนี้สินและดิ้นรนเพื่อหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้พอเพียงจะมีลักษณะการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ซึ่งในส่วนของครัวเรือนที่มีรายได้พอเพียงจะเป็นการเกษตรแบบผสมผสาน มีปัจจัยการผลิตที่สำคัญเป็นของตนเอง โดยเฉพาะที่ดินและแรงงานที่พอเพียง สอดคล้องกับ สกล พรหมสิน (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลหงส์เจริญ อำเภอนาทน จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาสรุปว่าประชาชนตำบลหงส์เจริญ มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงใน 4 ด้านได้แก่ ปัจจัยสี่พอเพียง การศึกษาถ้วนทั่วครอบครัวเข้มแข็งและรายได้พอเพียง โดยการ อยู่ร่วมกันในระดับมากและเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านครอบครัวเข้มแข็งเป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านปัจจัยสี่พอเพียง ด้านการศึกษาถ้วนทั่วและรายได้พอเพียงตามลำดับ

ภาวดี ศรีมุกดา (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นหัวหน้าครอบครัวในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมีค่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกตัวชี้วัด 2. ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพในการทำนายแนวโน้ม การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชุมชนที่มีการทำแผนชุมชน ไปพัฒนาสู่กิจกรรมพึ่งตนเอง นำไปสู่การปฏิบัติ นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน และหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

- 3.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพได้คัดเลือกตัวแทนในภาพรวมของแต่ละจังหวัดที่มีผลการประเมินแผนชุมชนที่อยู่ในเกณฑ์ร้อยละที่ต่ำและมีผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำมากมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนชุมชน พร้อมทั้งบูรณาการกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และสุ่มแบบชั้นภูมิ และแบ่งตามอัตราส่วน ตามบัญชีรายละเอียดของจังหวัด โดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หรือผู้นำครอบครัว ตำบลคอนมะโนรา เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอบางคนที ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคลองบางปิ่น หมู่ 2 บ้านคลองบางกล้วย หมู่ 3 บ้านดอนสาม หมู่ 4 บ้านรางน้ำผึ้ง หมู่ 5 บ้านคอนมะโนรา หมู่ 6 บ้านอาม้าพัฒนา หมู่ 7 บ้านหนองปลาเล็ก หมู่ 8 บ้านคลองแค

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนที่ใช้การประชุมกลุ่มย่อย

ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งทีคาดหวังของชุมชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลสิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ได้แก่ การทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ และการทำแผนชุมชนที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมกลุ่มย่อย

การวิเคราะห์แนวทาง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่มย่อย ด้วยการนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวนผู้ร่วมประชุม 30 ท่าน จำนวน 2 ครั้ง วิเคราะห์ปัจจัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนผังตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนในการนำแผนผังตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน สามารถนำแนวคิด วิธีการปฏิบัติ ไปปรับปรุงกระบวนการพัฒนาแผนผังตนเองไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์

ขั้นตอนดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย มีดังนี้

- ก) รวบรวมข้อมูลที่ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม เพื่อกำหนดแนวทางในการตั้งประเด็นคำถามในประเด็นปัญหาต่าง ๆ
- ข) ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 30 ท่าน ในการดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาประเด็นปัญหาและหาแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบผังตนเองในจังหวัดสมุทรสงคราม
- ค) ในการประชุมกลุ่มมุ่งหาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมประชุมในการหาข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา
- ง) เขียนรายงานการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงแบ่งเครื่องมือออกเป็น 4 ชุดดังนี้

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

1) การศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎี บทความ ตำรา สรุปผลการประชุม สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ และผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาหรือมีแนวคิดเกี่ยวข้องกับแผนชุมชน เมื่อได้ดำเนินการรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อศึกษาขอบเขตในด้านการพัฒนารูปแบบในการจัดทำแผนชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

2) การศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือการศึกษาภาคสนาม โดยการลงพื้นที่ และสถานการณ์จริงด้วยตัวของคณะผู้วิจัยเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ กำหนดขอบข่ายและประเด็นที่จะถามโดยการเดินทางเข้าพบกลุ่มตัวอย่างโดยการสนทนาเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความเข้าใจและการยอมรับ ศึกษาถึงวิธีการทำงานข้อมูลพื้นฐาน

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ (expert) ตรวจสอบจำนวน 5 คน ร่วมพิจารณา และใช้ดัชนีความพ้อง (index of concurrence) ของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้น โดยใช้เกณฑ์การตัดสินใจว่าจะคงข้อความหรือข้อคำถามนั้นไว้เมื่อมีค่าดัชนีความพ้องไม่ต่ำกว่า 0.5 เพื่อตรวจสอบ ความตรงด้าน เนื้อหาความสามารถในการนำไปใช้ในข้อคำถามแต่ละข้อ ตลอดจนความเหมาะสมด้านอื่นๆ หรือผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแบบ สัมภาษณ์แล้วเห็นสมควรที่จะปรับปรุงเพิ่มเติมในบางเรื่องจึงนำไปแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) นำแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะสรุปอีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริง

5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์ไปจัดทำสำเนาเพื่อทำการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาครั้งนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวทางในการวิจัยโดยใช้กรณีศึกษาเป็นหลัก การเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ระหว่างการเยี่ยมชมผู้นำชุมชนหลาย ๆ ครั้งหรือพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทุติยภูมิอื่น ๆ ผู้วิจัยจะถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการค้นหาความจริง ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นผู้จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลเอง และได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาที่นักวิจัยอื่น ๆ ได้ทำขึ้นแล้วร่วมด้วย

1. การลงพื้นที่เป็นการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมของชุมชนสร้างความเข้าใจเพื่อชุมชนเกิดความเชื่อมั่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้วิจัย โดยการสนทนากับผู้นำชุมชน ผู้บริหาร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำครอบครัว และประชาชนทั่วไปหรือผู้ปฏิบัติของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วมทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนา รูปแบบการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การจัดอบรม/สัมมนา เป็นการประชุมผู้นำกลุ่ม ตัวแทน และปฏิบัติงานเพื่อการเรียนรู้และการแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม โดยเป็นการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ปล่อยให้บรรยากาศการพูดคุยสนทนากลุ่มอย่างเป็นธรรมชาติ ผ่านแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่สรุ างขึ้น เช่นความเข้าใจเกี่ยวกับแผนชุมชน สภาพปัญหา อุปสรรค สิ่งที่คาดหวัง แนวทางการพัฒนาแผนชุมชนและประเด็นในการสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภายนอก เป็นแนวทางในการพูดคุยสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือเป็นการนำไปสู่ข้อมูล เป็นต้น

3. ทำการแจก สัมภาษณ์และแบบสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนในตำบล ในด้านข้อมูลส่วนบุคคล ด้านแผนชุมชนที่มีคุณภาพในระดับดีมากไปพัฒนาสู่กิจกรรม

พึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยแนวคิด 4 พ และการทำแผนชุมชนที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ และมีการประชุมกลุ่มย่อย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่อช่วยสนับสนุนข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ในการวิเคราะห์ แนวทาง การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาเสนอมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และสิ่งที่คาดหวังของชุมชนสิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ได้แก่ การทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพ และการทำแผนชุมชนที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ ตามแนวปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จะทำการบันทึกอย่างละเอียดทุกแง่มุมในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทุก ๆ ด้าน หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาประมวล รวบรวม วิเคราะห์ เป็นหมวดหมู่ จัดกลุ่ม นำมาจัดระบบให้มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์เพื่อไปสู่การตีความหมายของข้อมูล ตัวแปรต่างๆ ที่มีนัยต่อกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของชุมชน โดยนำข้อมูลเสนอในรูปแบบเชิงบรรยาย อธิบายและสรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมกลุ่มย่อย

ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 นำมาเป็นแนวทางในการเชิญผู้เชี่ยวชาญในการประชุมกลุ่มย่อย แล้วนำเสนอในที่ประชุม หลังจากนั้นได้สรุปผลจากการประชุมประเด็นของการประชุมกลุ่มย่อย โดยนำข้อมูลเสนอในรูปแบบเชิงบรรยาย อธิบายและสรุปเป็นความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษารูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชุมชนที่มีการทำแผนชุมชนไปพัฒนาสู่กิจกรรมพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน และหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายการต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชน

ตอนที่ 2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อย

ตอนที่ 3 แนวทางปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

ตอนที่ 1-2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1) มียาเสพติดในชุมชน

2) ในชุมชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในหมู่บ้านทำให้ชุมชนไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนเท่าที่ควร และยังไม่ค่อยให้ความสำคัญของแผนชุมชน

3) ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการจัดทำแผนชุมชนบางคนไม่เข้าใจวิธีการจัดทำแผนชุมชน

4) ในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะในชุมชนยังไม่เข้าใจในแผนชุมชนอย่างแท้จริงขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนชุมชน

5) ในชุมชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันทำให้การจัดทำแผนชุมชนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะต่างคนต่างอยู่

6) แต่ละครอบครัวในชุมชนส่วนใหญ่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

7) ครอบครัวในชุมชนจะประกอบอาชีพลูกจ้างของบริษัทฯ เป็นส่วนใหญ่

8) ขาดงบประมาณในการลงทุน ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ในชุมชน

9) ในชุมชนมีส่วนร่วมเข้าประชุมน้อยมากผู้นำชุมชนขาดการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

10) ผู้นำชุมชนขาดประชาสัมพันธ์ที่ดีจึงทำให้ในชุมชนขาดความร่วมมือและความเข้าใจในการทำงานแผนชุมชน

11) ประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนชุมชนให้ความร่วมมือน้อยและไม่กล้าแสดงออกความคิดเห็น

12) แต่ละครอบครัวในชุมชนสนใจทำแต่อาชีพของตนเองเป็นหลักจึงมองข้ามการเข้าร่วมประชุมมักจะอ้างว่าไม่มีเวลาร่วมประชุมเพราะต้องทำงาน

13) ให้องค์กรภาครัฐเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ ความเข้าใจและเข้าร่วมการทำแผนชุมชน

14) หน่วยงานจากภาครัฐไม่เข้ามาดูแลและไม่ส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1) ผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง อ่อนน้อมถ่อมตนให้เกิดมิตรซึ่งกันและกัน

2) ชุมชนมีความรักมีความสามัคคีมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน

3) ทางภาครัฐต้องมีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง

4) การเดินทางคมนาคมไม่สะดวกและยังขาดไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน

5) ในชุมชนขาดงบประมาณในการลงทุน แต่ละครอบครัวในชุมชน ไม่มีรายได้เสริมทำให้แต่ละครอบครัวในชุมชนมีหนี้สินนอกระบบมากขึ้น ชาวชนาดิทยาเสพย์คิดเริ่มระบาดในชุมชน และชาวชนในชุมชนบางส่วนเดินทางออกไปทำงานต่างพื้นที่

6) ในชุมชนยังขาดแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร และน้ำประปาในชุมชนยังไม่พอใช้ทำให้น้ำไม่สะอาด และในชุมชนมีขยะมากทำให้เกิดมลพิษในอากาศตามมา

7) พื้นที่ในชุมชนมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ แรงงานต่างด้าว และคนต่างด้าวอาศัยปะปนในชุมชนทำให้ชาวชนในพื้นที่เกิดการว่างงาน

8) เมื่อมีสถานประกอบการหรือโรงงานมาตั้งบริเวณชุมชนหรือใกล้เคียง คนในชุมชนจะมุ่งไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและจะไม่ทำงานของตนเองในภาคการเกษตรเนื่องจากมีรายได้ไม่แน่นอน

1.2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

1) ด้านการพัฒนาคน ชาวชนมีการสืบสานการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนให้เกิดอัตลักษณ์วิถีการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เช่นชุมชนมีลานกีฬาเพื่อสุขภาพระบบสาธารณสุขปกอกและคนในชุมชนเองช่วยดูแลความปลอดภัยในชุมชนของตนเอง

- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ค้นหาศักยภาพอันโดดเด่นของชุมชนของตนเอง ให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริม มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมเกษตร มีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ในชุมชน มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองภายในชุมชน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน จะช่วยกันขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ดีกินดี

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อย

ตอนที่ 3 แนวทางปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน

3.1 การนำแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาคน มีการส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชนพร้อมทั้งคนในชุมชนเองได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ คนในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษาธรรมชาติให้สมบูรณ์
- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน ควรเพิ่มมูลค่าแปรรูปผลผลิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน
- 4) ด้าน การพัฒนาแผนชุมชนมีการวางแผนจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยการทำประชาพิจารณ์ต่อที่ประชุมอีกครั้งเพื่อรับรองแผนชุมชนร่วมกัน

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

โดยภาพรวมทั้งประเทศประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่าง 27 จังหวัด มีจำนวน 102 ราย พบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

- 1) ในชุมชนต้องมีความร่วมมือ ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพราะผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
- 2) ผู้นำชุมชนต้องเป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ประชุมค้นหาภูมิปัญญาจากอดีต – ปัจจุบัน และเปลี่ยนแปลง ประสพการณ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกำหนดอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนในชุมชน
- 4) สนับสนุนส่งเสริมฝึกอบรมทางวิชาชีพให้กับคนในชุมชนในการต่อความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เสริม

3.2.2 แนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

- 1) ด้านการพัฒนาคน กระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจชุมชนของตนเอง คนในพื้นที่ควรมีคุณธรรมมีความเสียสละตระหนักถึงการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ ให้จัดลำดับความสำคัญการกำหนดอนาคตของหมู่บ้านร่วมกันว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในด้านใดบ้าง
- 3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมเพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการจัดประชุมค้นหาปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบัน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน ควรให้ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในชุมชนประจำทุกเดือนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และจัดลำดับความสำคัญเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน

3.2.3 แนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

- 1) ด้านการพัฒนาคน กระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจชุมชนของตนเอง คนในพื้นที่ควรมีคุณธรรมมีความเสียสละตระหนักถึงการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และการ ค้นหาผู้นำที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติซึ่งกันและกันมีความเสียสละ เป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ ระยะเวลาในการทำแผนตามศักยภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ของชุมชนและไม่จำกัดเฉพาะเรื่องปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่เท่านั้น ให้จัดลำดับความสำคัญการกำหนดอนาคตของหมู่บ้านร่วมกันว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในด้านใดบ้าง เช่น การใช้ประโยชน์จากชุมชน ในด้านการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าไม้และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ให้มีคุณค่ามากที่สุด
- 3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมเพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการจัดประชุมค้นหาปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ที่มีู่ทางการตลาด กำหนดอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนอย่างรอบด้าน โดยการถอดองค์ความรู้จาก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และภาครัฐมาสนับสนุนส่งเสริมเรียนรู้ให้เกิดอาชีพในชุมชน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน ควรให้ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในชุมชนประจำทุกเดือนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และจัดลำดับความสำคัญเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน แยกเป็นแผนพึ่งตนเอง แผนความร่วมมือ แผนการสนับสนุน สอดคล้องกับเกณฑ์และตัวชี้วัด การประเมินคุณภาพและระบบการรับรองมาตรฐานแผนชุมชน

วิเคราะห์เหตุการณ์เชื่อมโยงกับแนวคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวรับได้กับทุกสถานการณ์ซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ตลอดจนผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนจะต้องเตรียมความพร้อมและให้ความรู้ แก่สมาชิกในชุมชน เป็นผู้นำและกรรมการชุมชนที่มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกที่ดี ชุมชนควรสร้างผู้นำชุมชนที่ดี เพราะปัญหาของชุมชนที่ผ่านมาส่วนหนึ่งมาจากของกระบวนการจัดทำแผนชุมชน อย่างไรก็ตามชาวบ้านบางส่วนยังเห็นว่าชาวบ้านยังไม่ได้รับประโยชน์ เพราะมีหลายโครงการที่ภาครัฐเข้าไปดำเนินการแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีความต่อเนื่องและไม่มีความยั่งยืน เพราะในปัจจุบันภาคท้องถิ่นมีความอ่อนแอในเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องการจัดทำโครงการต่างๆ มีน้อยมาก สร้างผู้นำจากราชการ เช่น ทำให้มีนโยบายและงบประมาณกระจุกตัว นโยบาย งบประมาณ และระบบการบริหารไม่ต่อเนื่อง การคัดเลือกผู้นำใช้ระบบอุปถัมภ์และพวกมากลากไป ผู้นำบริหารงานไม่มีความโปร่งใส เงินไม่ถึงชาวบ้าน ชาวบ้านไม่กล้าเรียกร้องใดๆ เพราะไม่อยากมีปัญหา กับผู้มีอิทธิพลในชุมชน หลายโครงการ เป็นโครงการที่ดีแต่ผู้นำไม่ดี ทำให้โครงการล้มเหลว เพิ่มภาระหนี้สินให้ชุมชน ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนมีอุปสรรคมาก ซึ่งลักษณะของผู้นำที่ดี คือยอมรับฟังความคิดเห็นของลูกบ้าน เป็นคนดี มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีจิตใจสาธารณะมีความเสียสละ และรักษาสมบัติส่วนร่วม เข้ากับชุมชนได้ดี มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นผู้นำในระบอบประชาธิปไตย ไม่ละเมิดกฏกติกา เป็นผู้ตามที่ดีอย่างมีเหตุผล โดยกระบวนการสร้างผู้นำที่เข้มแข็งเริ่มจากการจัดประชุมหมู่บ้าน ตั้งคณะกรรมการ และตั้งกฎระเบียบในการเลือกผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ชาวบ้านร่วมกันเสนอชื่อ ผู้มีความรู้ ผู้มีความสามารถ ผู้มีจิตสำนึกชุมชนหรือผู้ที่เปี่ยมพรชาญ ชาวบ้าน แล้วตัดสินใจโดยใช้เสียงข้างมาก ในการนำไปใช้แก้ไขปัญหาที่ถูกต้องการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยไม่ใช้เงินอุดหนุนจากรัฐ ทำได้โดยส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าต่างๆ ของชุมชน โดยการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตที่ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการต่างๆ ที่เอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งอาจเรียนรู้จากความสำเร็จจากชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จ โดยรัฐและเอกชนช่วยหาตลาด นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนคิดและวิเคราะห์ในเชิงลึกและกว้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมการสร้างโอกาสและสร้างงานในพื้นที่ท้องถิ่น

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน จังหวัดสมุทรสงคราม

Strengths: S: จุดแข็ง

จุดแข็ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาชีพของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่สร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดสมุทรสงครามที่สำคัญ ตามลำดับดังนี้

1. การทำน้ำตาลมะพร้าว การทำน้ำตาลมะพร้าว เป็นอาชีพหลักที่สำคัญของชาวจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งทำกันมาตั้งแต่โบราณ เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำแม่กลอง และมีคลองลำรางมากมาย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสมุทรสงครามมีการปลูกมะพร้าว
2. การทำนาเกลือ เกลือสมุทร จังหวัดสมุทรสงครามเป็นแหล่งผลิตเกลือที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญของจังหวัดอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ได้แก่ ตำบลบางแก้ว และตำบลลาดใหญ่ เนื่องจากลักษณะดินเป็นดินเหนียวและดินเค็ม มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล สะดวกต่อการขุดลอกลำรางเพื่อนำน้ำเข้าสู่พื้นที่นา จังหวัดสมุทรสงคราม จึงมีพื้นที่ทำนาเกลือ ประมาณ 5,000 ไร่วิถีชีวิตของชาวนาเกลือ เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อาศัยธรรมชาติและแรงงานเป็นหลักในการทำมาหากิน แต่ก็ยังใช้ภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษถ่ายทอดให้ เพื่อจะได้อยู่รอดและประสบผลสำเร็จการทำนาเกลือต้องใช้น้ำทะเลเป็นวัตถุดิบหลัก
3. การทำถ่านไม้ไผ่โกงกาง ป่าชายเลนเป็นป่าที่ปรากฏในพื้นที่ที่ราบชายฝั่งทะเลนำท่วมถึง ประกอบด้วยพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น แสม ตะบูน ตะบัน ลำพู ลำแพน โกงกาง จาก ฯลฯ ไม้ชนิดนี้เป็นป่าที่มีใบเขียวตลอดปี ป่าชายเลนสามารถลดความรุนแรงของพายุ อุทกภัย การพังทลายของดิน ประโยชน์ทางตรงคือ สามารถนำมาทำถ่าน ฟืน ทำที่อยู่อาศัย ฯลฯ พันธุ์ไม้ในป่าชายเลนที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมากที่สุด คือ โกงกาง
4. การทำยาจืด ยาจืดมีลักษณะเป็นเส้นสีขาวนวลออกเหลือง คล้ายกับยาเส้นในมวนบุหรี เป็นที่รู้จักกันดีของคนกินหมาก เพราะใช้กินกับหมาก อาชีพทำยาจืด เริ่มทำมาประมาณ 100 ปีแล้ว ดินที่ทำยาจืดของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ตำบลบางกระบือและตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนทีการเพาะปลูกต้นยาใช้เมล็ดหว่านในดินที่ขึ้น เมล็ดจะแตกออกเป็นต้นกล้าเล็ก ๆ หลังจากหว่านประมาณ 1 เดือน ถอนต้นกล้ามาปลูกในดินแปลงใหม่อีกประมาณ 1 เดือน ก็นำใบยามาใช้ได้ ต้นยาจืดเป็นพืชล้มลุกมีอายุประมาณ 3 เดือน ส่วนที่นำมาทำยาจืด คือ ส่วนเป็นใบ
5. การทำกะปิคลองโคน กะปิคลองโคน ทำมาจากเคยตาดำ ซึ่งเป็นสัตว์น้ำทะเลตัวเล็ก ๆ หัวเหมือนลูกน้ำตาดำหางเหมือนกุ้งการรอเคยหรือ รุนเคย
6. การทำขนมสำปันนีการทำขนมสำปันนี เป็นขนมไทยโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสมุทรสงครามเพราะเป็นขนมพื้นเมืองที่ไม่ซ้ำกับจังหวัดใด

ในชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกิจการ เช่น การทำสวนมะพร้าว การทำสวนผลไม้ ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วย พืชผักต่าง ๆ ทำประมงส่วนทางด้านอุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัด จะเป็นอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม อุตสาหกรรมน้ำตาล น้ำตาลสดที่ผ่านระบบการฆ่าเชื้อ (สเตอริไลซ์) อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์แปรรูปสัตว์น้ำอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมห้องเย็น ซ่อมเครื่องยนต์ อุปกรณ์ เครื่องและเรือ แต่จะพบว่าในชุมชนส่วนใหญ่วัยรุ่นจะทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม เพราะมีความทันสมัยของเทคโนโลยี ทางด้านการคมนาคม มีความสะดวกความเจริญทางเศรษฐกิจ เพราะอยู่ใกล้เมืองเศรษฐกิจ เช่น กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย

Weaknesses: W: จุดอ่อน

จุดอ่อน

1. ผู้นำชุมชนขาดการประชาสัมพันธ์ การจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ชี้แจงการจัดทำแผนและไม่ติดตามแผนชุมชนอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้นำชุมชนบางกลุ่มยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
4. วัยรุ่นที่มีอายุ 12 ปี มีการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และมีปัญหาการหย่าร้าง
5. ในชุมชนมีการลักทรัพย์/อบายมุขและมียาเสพติดระบาด
6. ในชุมชนดั้งเดิมมีอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว, น้ำตาลปี๊บที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากมีสี่สายรสชาติหวาน มัน หอม แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไปศึกษาและทำงานในโรงงาน อีกทั้งชุมชนไม่ใส่ใจในอาชีพของบรรพบุรุษ ปัจจุบันวัยรุ่น ลูกหลาน หันไปรับจ้างโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าการป็นต้นมะพร้าว ไม่มีความอดทน อีกทั้งต้นทุนการผลิตน้ำตาลมะพร้าวสูง เพราะจะมีแมลงค้ำหนามที่คอยมาทำลายต้นมะพร้าวทำให้ชาวสวนแก้ปัญหาไม่ได้พื้นที่ทำให้การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลมะพร้าวของคนรุ่นใหม่ลดน้อยลง

Opportunities: O: โอกาส

โอกาส

1. มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดของจังหวัดคือแม่น้ำแม่กลอง ประชาชนของจังหวัดนี้จึงมีชีวิตและความเป็นอยู่ผูกพันกับแม่น้ำแม่กลองมาตั้งแต่โบราณ นอกจากนี้ยังมีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย แยกจากแม่น้ำแม่กลองกว่า 300 คลอง กระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ จากสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ทำให้เกิดความสะดวกในด้านการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพด้านการเกษตร และได้อาศัยแม่น้ำนี้สำหรับการอุปโภคบริโภคเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งยังเป็นแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่ นอกจากนี้ประชาชนยังอาศัยน้ำจากแม่น้ำใช้ในการเพาะปลูกทางการเกษตรต่างๆ
2. มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่ 1.คอนหอยหลอดเป็นดินคอนที่เกิดขึ้นที่ปากน้ำแม่กลอง เป็นสถานที่ที่มีหอยหลอดอาศัยอยู่ในขณะที่น้ำทะเลขึ้นน้ำจะท่วมพื้นที่บริเวณนี้เมื่อน้ำลดคอนจะโผล่

เป็นที่กว้างส่วนมากจะมีประชาชนมาเที่ยวในราวเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน 2. ออร์คิดฟาร์ม ตั้งอยู่ริมถนนสมุทรสงคราม - บางแพ อ.อัมพวา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสวนกล้วยไม้และสวนผีเสื้อที่สวยงาม ให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชม นอกจากนี้ยังมีจำหน่ายของของที่ระลึก และของฝาก จำนวนมาก 3. ท่องเที่ยวทางลำน้ำแม่กลองเที่ยวชมการดำเนินชีวิตริมฝั่งของชาวแม่กลอง ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และเป็นธรรมชาติ ชมโบราณสถานที่สำคัญทางศาสนาทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ตามริมน้ำ สำหรับการท่องเที่ยวชมนั้น สามารถนั่งเรือเที่ยวชมโดยนั่งเรือที่ท่าเทียบเรือตามแหล่งชุมชนริมน้ำแม่กลอง เช่น หน้าวัดเพชรสมุทรวรวิหาร อ.เมืองสมุทรสงคราม ตลาดริมน้ำ อ.อัมพวา และ อ.บาง 4. ตลาดน้ำท่าคา ตลาดลอยน้ำ ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตริมน้ำของชาวบ้านแบบไทย ๆ เป็นตลาดน้ำเก่าแก่จากอดีตที่ยืนยงถึงปัจจุบัน ซึ่งจังหวัดได้พัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวครบครันอยู่ที่ ต.ท่าคา อ.อัมพวา 5. ตลาดน้ำอัมพวา หรือตลาดน้ำบางจากหน้าวัดบางจากเทศบาลตำบลอัมพวา อ.อัมพวา 6. ตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อ.บางคนที และยังมีประวัติศาสตร์น่าศึกษาและทัศนาศิลปกรรม

3. ในชุมชนมีผู้สูงอายุ อยู่จำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากการสั่งสมถ่ายทอดและพัฒนาจากประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของชาวบ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตในแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวบ้านจังหวัดสมุทรสงครามโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเอง

4. การทำสวนมะพร้าวและทำน้ำตาลมะพร้าวทางตอนล่างเพราะน้ำกร่อย หรือน้ำล้นจืดล้นเค็มตาลมะพร้าวจึงจะได้ผลดี ส่วนทางตอนล่างทำนาเกลือทำป่าโกงกางเผ่าถ่าน ทำนาเกลือ เพราะน้ำเค็มจึงกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพของจังหวัดสมุทรสงคราม ได้คำนึงถึงฤดูกาลของน้ำเป็นสำคัญจึงเป็นแหล่งผลิตน้ำตาลมะพร้าว เพราะเป็นพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำน้ำตาลมะพร้าวทุกขั้นตอนที่ถูกต้อง อันเป็นความรู้ที่สั่งสมกันมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดให้แก่รุ่นลูกหลาน ซึ่งหากลูกหลานทำได้ ก็ถือว่าสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีเอาไว้ไม่ให้สูญหายไป ในชุมชนมีตำนานและเรื่องราวที่สามารถนำมาผูกเป็นเรื่องราวได้ให้เชื่อมโยงกับกลุ่มสินค้า OTOP หรือสินค้าของชุมชน

5. การให้การสนับสนุนการปลูกมะพร้าวพันธุ์ดีเพื่อการส่งเสริมการทำประกันชีวิตให้กับคนขึ้นตาลและการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยให้นักเรียน และเยาวชนในโรงเรียน ไปศึกษาเรียนรู้กระบวนการผลิตน้ำตาลมะพร้าวของกลุ่ม คู่มือการสาธิตกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนจากสมาชิกกลุ่ม โดยให้ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้แนะนำให้ความรู้

Threats: T: อุปสรรค

อุปสรรค

1.ชุมชนขาดงบประมาณในการพัฒนาสินค้าด้านอาหารเครื่องดื่มเช่นทางการเกษตร การแปรรูปสินค้า การถนอมอาหาร และทางด้านการบรรจุหีบห่อ

2.มีอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าวจะสูญหายเพราะเด็กรุ่นใหม่ไม่ให้ความสำคัญและไม่ใส่ใจในอาชีพของบรรพบุรุษปัจจุบันวัยรุ่น ลูกหลาน หันไปรับจ้างโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าการป็นต้นมะพร้าวเนื่องเห็นว่ามีความลำบากยากเข็ญในการป็นต้นมะพร้าวต้นมะพร้าวที่มีลำต้นสูง ยากและเสี่ยงต่อการขึ้นไปปาดและเก็บน้ำตาลใส เพราะลูกหลานส่วนใหญ่ไม่มีความอดทน ไม่ให้ความสนใจในอาชีพการทำน้ำตาลมะพร้าว เนื่องจากเหนื่อยและยุ่งยาก และต้นทุนการผลิตน้ำตาลมะพร้าวสูง เช่น ไม้ฟันราคาแพงขั้นตอนการทำน้ำตาลมะพร้าวยุ่งยาก ต้องใช้ความชำนาญ และใช้เวลาในการทำมาก และต้นมะพร้าวมีลำต้นสูง ยากและเสี่ยงต่อการขึ้นไปปาดและเก็บน้ำตาลใสไม่มีคนขึ้นตาล คนเกี่ยวตาลมีน้อย ค่าแรงต่ำ

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนและผู้บริหารชุมชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษารูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาชุมชนที่มีการทำแผนชุมชนไปพัฒนาสู่กิจกรรมพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ นำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน และหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการในการพัฒนาแผนพึ่งตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายการต่อไปนี้

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลงานวิจัยจาก ตำราเอกสารวิชาการ งานวิจัยและข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชน

ตอนที่ 2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อย

ตอนที่ 3 แนวทางปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชน

5.1 สรุปผลการวิจัย

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

- 1) ผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง อ่อนน้อมถ่อมตนให้เกิดมิตรซึ่งกันและกัน
- 2) ชุมชนมีความรักมีความสามัคคีมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน
- 3) ทางภาครัฐต้องมีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 4) การเดินทางคมนาคมไม่สะดวกและยังขาดไฟฟ้าส่องสว่างตามถนน
- 5) ในชุมชนขาดงบประมาณในการลงทุน แต่ละครอบครัวในชุมชนไม่มีรายได้เสริมทำให้แต่ละครอบครัวในชุมชนมีหนี้สินนอกระบบมากขึ้น ชาวชนตึกยาเสพติดเริ่มระบาดในชุมชน และเยาวชนในชุมชนบางส่วนเดินทางออกไปทำงานต่างพื้นที่
- 6) ในชุมชนยังขาดแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร และน้ำประปาในชุมชนยังไม่พอใช้ทำให้น้ำไม่สะอาด และใน
- 7) ชุมชนมีขยะมากทำให้เกิดมลพิษในอากาศตามมา
- 8) พื้นที่ในชุมชนมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ แรงงานต่างด้าว และคนต่างด้าวอาศัยปะปนในชุมชนทำให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการว่างงาน

9) เมื่อมีสถานประกอบการหรือโรงงานมาตั้งบริเวณชุมชนหรือใกล้เคียง คนในชุมชนจะมุ่งไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและจะไม่ทำงานของตนเองในภาคการเกษตรเนื่องจากมีรายได้ไม่แน่นอน

1.2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

- 1) ด้านการพัฒนาคน เยาวชนมีการสืบสานการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและพัฒนาความรู้ความสามารถของคนในชุมชนให้เกิดอัตลักษณ์วิถีการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เช่นชุมชนมีลานกีฬาเพื่อสุขภาพระบบสาธารณูปโภคและคนในชุมชนเองช่วยดูแลความปลอดภัยในชุมชนของตนเอง
- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ค้นหาศักยภาพอันโดดเด่นของชุมชนของตนเอง ให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริม มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมเกษตร มีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชน มีการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพใช้เองภายในชุมชน
- 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน จะช่วยกันขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ดีกินดี

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมกลุ่มย่อย

3.1 การนำแผนผังตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ และการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาคน มีการส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชนพร้อมทั้งคนในชุมชนเองได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม
- 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ คนในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนรักษารธรรมชาติให้สมบูรณ์
- 3) ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน ควรเพิ่มมูลค่าแปรรูปผลผลิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน
- 4) ด้าน การพัฒนาแผนชุมชนมีการวางแผนจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนด้วยการทำประชาพิจารณ์ต่อที่ประชุมอีกครั้งเพื่อรับรองแผนชุมชนร่วมกัน

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

โดยภาพรวมทั้งประเทศประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่าง 27 จังหวัด มีจำนวน 102 ราย พบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และแนวทางการพัฒนาแผนชุมชน ดังนี้

3.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

- 1) ในชุมชนต้องมีความร่วมมือ ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพราะผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง
- 2) ผู้นำชุมชนต้องเป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ประชุมค้นหาภูมิปัญญาจากอดีต – ปัจจุบัน และเปลี่ยนแปลงประเพณี การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกำหนดอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนในชุมชน
- 4) สนับสนุนส่งเสริมฝึกอบรมทางวิชาชีพให้กับคนในชุมชนในการต่อความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวมีรายได้เสริม

3.2.2 แนวทางการพัฒนาแผนชุมชน

- 1) ด้านการพัฒนาคน กระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจชุมชนของตนเอง คนในพื้นที่ควรมีคุณธรรมมีความเสียสละตระหนักถึงการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และการ ค้นหาผู้นำที่มีลักษณะอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติซึ่งกันและกันมีความเสียสละ เป็นนักพัฒนาใจกว้างหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ และเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2) ด้านการพัฒนาพื้นที่ ระยะเวลาในการทำแผนตามศักยภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ของชุมชนและไม่จำกัดเฉพาะเรื่องปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่เท่านั้น ให้จัดลำดับความสำคัญการกำหนดอนาคตของหมู่บ้านร่วมกันว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในด้านใดบ้าง เช่น การใช้ประโยชน์จากชุมชน ในด้านการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าไม้และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ให้มีคุณค่ามากที่สุด
 - 3) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมเพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการจัดประชุมค้นหาปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ที่มีู่ทางการตลาด กำหนดอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนอย่างรอบด้านโดยการถอดองค์ความรู้จาก ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และภาครัฐมาสนับสนุนส่งเสริมเรียนรู้ให้เกิดอาชีพในชุมชน
 - 4) ด้านการพัฒนาแผนชุมชน ควรให้ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในชุมชนประจำทุกเดือนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และจัดลำดับความสำคัญเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน แยกเป็นแผนพึ่งตนเอง แผนความร่วมมือ แผนการสนับสนุน สอดคล้องกับเกณฑ์และตัวชี้วัด การประเมินคุณภาพและระบบการรับรองมาตรฐานแผนชุมชน วิเคราะห์เหตุการณ์เชื่อมโยงกับแนวคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวรับได้กับทุกสถานการณ์ซึ่งจะนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ตลอดจนผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนจะต้องเตรียมความพร้อมและให้ความรู้ แก่สมาชิกในชุมชน เป็นผู้นำและกรรมการชุมชนที่มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกที่ดี ชุมชนควรสร้างผู้นำชุมชนที่ดี เพราะปัญหาของชุมชนที่ผ่านมาส่วนหนึ่งมาจากของกระบวนการจัดทำแผนชุมชน อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านบางส่วนยังเห็นว่าชาวบ้านยังไม่ได้รับประโยชน์ เพราะมีหลายโครงการที่ภาครัฐเข้าไปดำเนินการแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีความต่อเนื่องและไม่มีความยั่งยืน เพราะในปัจจุบันภาคท้องถิ่นมีความอ่อนแอในเรื่องนี้มากโดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่องการจัดทำโครงการต่างๆ มีน้อยมาก สร้างผู้นำจากราชการ เช่น ทำให้เห็นนโยบายและงบประมาณกระจุกตัว นโยบาย งบประมาณ และระบบการบริหารไม่ต่อเนื่อง การคัดเลือกผู้นำใช้ระบบอุปถัมภ์และพวกมากลากไป ผู้นำบริหารงานไม่มีความโปร่งใส เงินไม่ถึงชาวบ้าน ชาวบ้านไม่กล้าเรียกร้องใดๆ เพราะไม่อยากจะมีปัญหา กับผู้มีอิทธิพลในชุมชน หลายโครงการ เป็นโครงการที่ดีแต่ผู้นำไม่ดี ทำให้โครงการล้มเหลว เพิ่มภาระหนี้สินให้ชุมชน ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนมีอุปสรรคมาก ซึ่งลักษณะของผู้นำที่ดี คือยอมรับฟังความคิดเห็นของลูกบ้าน เป็นคนดี มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีจิตอาสาธารณะมีความเสียสละ และรักษาสัมพันธภาพส่วนร่วม เข้ากับชุมชนได้ดี มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นผู้นำในระบบประชาธิปไตย ไม่ละเมิดกฏกติกา เป็นผู้ตามที่ดีอย่างมีเหตุผล โดยกระบวนการสร้างผู้นำที่เข้มแข็งเริ่มจากการจัดประชุมหมู่บ้าน ตั้งคณะกรรมการ และตั้งกฎระเบียบในการเลือกผู้นำที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ชาวบ้านร่วมกันเสนอชื่อ ผู้มีความรู้ ผู้มีความสามารถ ผู้มีจิตสำนึกชุมชนหรือผู้ที่เปี่ยมปราชญ์ชาวบ้าน แล้วตัดสินใจโดยใช้เสียงข้างมาก ในการนำไปใช้แก้ไขปัญหาที่ต้องการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยไม่ใช้เงินอุดหนุนจากภาครัฐ ทำได้โดยส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าต่างๆ ของชุมชน โดยการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตที่ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อผลิตเป็นสินค้าและบริการต่างๆ ที่เอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งอาจเรียนรู้จากความสำเร็จจากชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จ โดยรัฐและเอกชนช่วยเหลือ นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้คนในชุมชนคิดและวิเคราะห์ในเชิงลึกและกว้าง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมการสร้างโอกาสและสร้างงานในพื้นที่ท้องถิ่น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมพึ่งตนเองตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

กิจกรรมพึ่งตนเองพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิด 4 พ ด้านการพัฒนาคน ควรมี การจัดระเบียบข้อกำหนดต่าง ๆ ในชุมชนของตนเองให้เหมาะสมโดยทุกคนในชุมชนต้องยึดถือกติกาและมติของชุมชนร่วมกันอย่างเคร่งครัดสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกควรส่งเสริมพัฒนาผู้นำชุมชนพร้อมทั้งคนในชุมชนเองได้มีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัย สุวกิจ ศรีปีดถา. 2549 : 127) กล่าวว่า ความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยให้รู้จัก

การตัดแปลงการใช้และวิธีปฏิบัติให้เหมาะสมกับกิจการของตน การประกอบการวิสาหกิจชุมชนทุกชุมชนหรือกิจการใดสามารถประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมั่นใจ และมีความเหมาะสมกับแนวทางการปฏิบัติ ด้านการพัฒนาพื้นที่ ด้าน การพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรมีการเพิ่ม มูลค่าจาก การผลิตของชุมชนบนพื้นฐานความรู้และเอกลักษณ์ของชุมชนทั้งนี้ภาครัฐควรเป็นผู้ให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านสามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับความรู้สมัยใหม่ได้ดีขึ้นทำได้โดยส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าต่างๆ ของชุมชน สอดคล้องกับ เศชา กลิ่นจันทร์. (2549: 189) กล่าว ว่า การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบัติของชุมชนและสังคม ชุมชนส่วนใหญ่มีวิธีการลดละการใช้สารเคมีในการผลิตและมีวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในครัวเรือนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเช่นเดียวกับอนุพงษ์. (2542) พบว่า การเสริมสร้างมูลค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสามารถทำได้ง่ายโดยการลดรายจ่ายในครัวเรือนสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนควรมีการประชุมประชาคมในหมู่บ้าน เพื่อให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้านและควรเพิ่มมูลค่าแปรรูปผลผลิตที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน ด้าน การ พัฒนาแผนชุมชน ควร มีแผนดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน จะเน้นความพร้อมของหมู่บ้าน เพื่อจะได้ค้นหาปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้านได้ด้วยตัวเอง เพราะชุมชนจะรู้ปัญหาในท้องถิ่นดีที่สุด โดยอาศัยจากประสบการณ์จากชุมชนที่เข้มแข็งแล้ว มีการสร้างผู้นำชุมชนที่ดีไม่ใช่มาจากการคัดเลือกผู้นำใช้ระบบอุปถัมภ์และพวกมากลากไป ผู้นำบริหารไม่มีความโปร่งใส เพราะในชุมชนอาจมีหลายโครงการ เป็น โครงการที่ดีแต่ผู้นำไม่ดี ทำให้โครงการล้มเหลวเพิ่มภาระหนี้สินให้กับชุมชนทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนมีอุปสรรคมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ของชุมชนในการนำแผนพึ่งตนเอง ด้านการพัฒนาคน ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือให้เกิดความ สามัคคีในชุมชน ค้นพบว่าจุดร่วมที่สำคัญคือ มิติทางสังคมและจริยธรรมได้แก่ ความสัมพันธ์ในชุมชน มีการพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม การแบ่งปัน เหล่านี้บ่งบอกถึงจริยธรรมคือความสามัคคี ความพอเพียง และความเสียสละ คุณสมบัติดังกล่าวทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณธรรมตนเองได้ขณะเดียวกันก็เป็นทุนทางสังคมที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้านการพัฒนาพื้นที่ โดยจัดสรรที่ดินของตนออกเป็น 4 ส่วนตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะเพาะปลูกพืชหลากหลายซึ่งมีทั้งพืชสวนครัว พืชสวน สวนผลไม้ เลี้ยงไก่และปลา ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้นโดยปัจจัยที่ทำให้โครงการสำเร็จที่สำคัญคือการมีแหล่งน้ำที่เพียงพอความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกรและความสนับสนุนในด้านต่างๆ ของรัฐที่มีต่อ เช่นเดียวกับการศึกษาของดอกไม้ ชุมสุข. (2545) สอดคล้องกับวรพจน์ พุ่มตระกูล.(2540) ศึกษาการจัดการองค์ความรู้ของชุมชนในทรัพยากรธรรมชาติพบว่า องค์ความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ เกี่ยวกับธรรมชาติ ทำหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงประเด็นปัญหาาร่วมเป็นหลักการ

ถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มี 2 ระดับคือ ครอบครัวและระดับชุมชน

ในระดับครอบครัวจะเกิดขึ้นตลอดเวลาในการดำเนินชีวิตจากการลงมือปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันและการสังเกตการณ์จากสิ่งแวดล้อมและระดับชุมชน โดยชุมชนจะถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านพิธีกรรม ความเชื่อ กฎเกณฑ์ที่ควบคุมโดยองค์กรชุมชนเพื่อสืบสานชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำทางธรรมชาติและผู้นำทางศาสนาคือ ผู้ที่จะเชื่อมโยงระบบคุณค่า ความเชื่อระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติกับมนุษย์ มาสู่รูปธรรมของการจัดการ และการปฏิบัติของสมาชิกในชุมชนผ่านการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้ ควรพัฒนาให้ชุมชนมีอาชีพเสริมและรายได้เสริมเพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน โดยให้ภาครัฐมาสนับสนุนส่งเสริมเรียนรู้อาชีพในชุมชนเทคโนโลยีการเกษตรพื้นบ้านเป็นสิ่งที่คิดค้นและพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการผลิตอาหารโดยที่ทรัพยากรธรรมชาติไม่เสื่อมโทรมโดยหันมาสนใจเทคโนโลยีการเกษตรพื้นบ้าน “ปราชญ์ชาวบ้าน” ควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรชนิดใหม่แก่ชุมชนด้านการพัฒนาแผนชุมชน ควร ให้ผู้นำชุมชนมีการประชุมประชาคมในชุมชนประจำทุกเดือนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าวเสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยการให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของโครงการคือการแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการได้แก่ ปัจจยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจยด้านสังคม ปัจจยด้านทรัพยากร ปัจจยด้านเศรษฐกิจ และปัจจยด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการดำเนินกิจกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน พบว่า มีการรวมกลุ่มกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้าน เช่นเดียวกับพิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550) พบว่าการสร้างเครือข่ายขยายผลและแสวงหากัลยาณมิตร เมื่อกิจการสำเร็จตามเป้าหมายแล้วจะต้องยกระดับความต้องการขั้นสูงขึ้นจากระดับขั้นพื้นฐาน เป็นระดับขั้นก้าวหน้าระดับกลุ่ม และระดับองค์การ จนกระทั่งขยายผลขั้นก้าวหน้าในระดับเครือข่าย ประสานงาน

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรศึกษาชุมชนที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรสนับสนุนและต่อยอดในโครงการที่ชุมชนดำเนินการด้วยตัวเองแล้วประสบความสำเร็จ ตลอดจนส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ก่อนแล้วค่อยเรียนรู้จากข้างนอก

2) ควรส่งเสริมเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่นการใช้เศษวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือที่ไม่ใช้แล้วนำมาประดิษฐ์เป็นนวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์แบบบูรณาการจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

3) ควรสนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึก รักบ้านเกิดพร้อมทั้งต้องส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ให้เข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนด้วย

4) ควรส่งเสริมให้แกนนำหมู่บ้านใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดอบรม โครงการต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ในชุมชน โดยเฉพาะแกนนำหมู่บ้านใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเฉพาะแหล่งน้ำและกิจกรรมทางการเกษตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของตนเองให้ยั่งยืน

5) สร้างแกนนำเครือข่าย แผนชีวิตชุมชนพึ่งตนเองที่มีความพร้อม และสมัครใจทุกระดับให้ก้าวไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาแผนชุมชนคุณภาพ ยกระดับเป็นแผนยุทธศาสตร์ภาคประชาชนที่เหมาะสมพอดี สอดคล้องกับวิถีชุมชน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและเชื่อมประสานแผนกับภาคี พัฒนาทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน และผลักดันเชิงนโยบายให้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาทุกด้านของชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (255๑) **รพัฒนาแผนชุมชน การบูรณาการแผนชุมชน**. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน. บริษัท สุภัชชนิษฐ์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด
- กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการชุมชน. (2552). **การบริหารงานเครือข่าย**. สำนักพัฒนาชุมชน. สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน. กรุงเทพฯ.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน. (2550). **แผนชุมชน คืออะไร**. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด. เข้าถึงได้จาก www.roietdee.com/images/sub_1224378364/b7.doc.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2548) **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ.
- จิตจำนงค์ กิติกริตติ. (2536). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2543). **การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดอกไม้ ชุมสุข และเสวียน เปรมประสิทธิ์. (2545). **โครงสร้างของระบบนิเวศเกษตรทฤษฎีใหม่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์**. บทคัดย่อการประชุมวิชาการเกษตรนเรศวร ครั้งที่ 1 วันที่ประชุม 28-29 ก.ค. 2545 ณ พิชญ์โลก. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เดชา กลิ่นจันทร์. (2549). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับระดับการนำไปปฏิบัติ ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมาชนบทนครราชสีมา**.
- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. (2536). **การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). **ศูนย์ข่าวอาร์เอสยูนิวส์. เข้าข่าย เข้าใจ เข้าถึง** กับการพัฒนา CSR เพื่อธุรกิจที่ยั่งยืน. สถาบันไทยพัฒน์ วันที่ 06/09/2553 เข้าถึงได้จาก <http://www.rsunews.net/Ask%20Experts/CSR/CSR.htm>
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร**. สถาบันไทยพัฒน์. กรุงเทพฯ.
- ภาวดี ศรีมุกดา. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร**. มหาวิทยาลัยบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. บัณฑิตวิทยาลัย. วิทยาลัยการจัดการสังคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2546). **แผนชุมชนฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- วรพจน์ พุ่มตระกูล. (2541). **การจัดการองค์ความรู้ของชุมชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ**. สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิรัช เตียวหงษากุล. (2529). การพัฒนาชุมชนตามแนวความคิดนักปรัชญาตะวันตก. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริกุล ดำรงมณี. (2546). วิทยานิพนธ์. เศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีชีวิตแบบพุทธ. คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกุลศักดิ์ อินทหล้า. (2551). วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชน การพึ่งตนเองบ้านสวนสายลมจอยตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ)มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. เข้าถึงได้จาก <http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/03/blog-post.html>. 10 กันยายน 2553.
- สมบัติ กุสุมาวดี. (2549). หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ. บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน).
- สยาม พุเจริญ. (2551). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดูแลสุขภาพของชุมชนบ้านงามเมือง ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตร์ มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (มีนาคม 2549). คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9เข้าถึงได้จาก<http://www.nesdb.go.th/Portals/0>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2543). ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2549-2549). เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 กับการประสานไปสู่การปฏิบัติ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร, วันศุกร์ที่ 15 ธันวาคม 2546.
- อนุพงษ์ วาวงศ์มูล. (2542). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริใหม่. กรุงเทพฯ.
- อภิชัย พันธเสน.(2544). พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ.กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อภิชัย พันธเสน.(2546).เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2542. เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- อภิชัย พันธเสน. 2551 ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 27/11/2006 เข้าถึงได้จาก (<http://www.biothai.net/news/view.php?id=4112>).

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง รูปแบบการจัดทำแผนชุมชนแบบพึ่งตนเอง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
ในจังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและสิ่งที่คาดหวังของชุมชน
- ตอนที่ 2 สิ่งที่คาดหวังของชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง

อาจารย์ปรเมษฐ์ แสงอ่อน และคณะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตอนที่ 2 ข้อมูลกิจกรรมที่ตนเองพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิด 4 พ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

โปรดพิจารณาประเด็นต่อไปนี้แล้วทำเครื่องหมาย(✓)ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ส่วนที่ 1 ด้านพัฒนาคน					
1. มีการพัฒนาคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเอกลักษณ์ของชุมชน					
2. มีการกำหนดองค์กรเป้าหมายที่จะพัฒนาคนในชุมชน					
3. มีการจัดระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ในชุมชน					
4. มีการกำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนากลุ่มของชุมชน					
5. มีการจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง					
ส่วนที่ 2 ด้านพัฒนาพื้นที่					
1. มีการจัดพื้นที่ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในชุมชนให้น่าอยู่					
2. มีการส่งเสริมให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม					
3. มีการส่งเสริมวิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน					
4. มีการส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัย 5 ด้าน					
4.1. ปลอดภัยด้านยาเสพติด					
4.2. ปลอดภัยด้านทรัพย์สิน					
4.3. ปลอดภัยด้านมลพิษ					
4.4. ปลอดภัยขอบามุข					
4.5. ปลอดภัยจากการซื้อสิทธิ - ขายเสียง					
ส่วนที่ 3 ด้านพัฒนาเศรษฐกิจและแหล่งรายได้					
1. มีการเพิ่มคุณภาพการผลิตของชุมชนบนพื้นฐานความรู้และเอกลักษณ์ของชุมชน					
2. มีการระดมทุนทางสังคม เศรษฐกิจเพื่อพัฒนาชุมชน					
3. มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชน					
4. มีการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต					
5. มีการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว หรือ กลุ่ม OTOP ในหมู่บ้านที่มีศักยภาพ					
ส่วนที่ 4 ด้านพัฒนาแผนชุมชน					
1. มีแผนงานสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของชุมชน					
2. มีแผนงานกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนภายใต้ระบบและกลไกตลาด					
3. มีแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน					
4. มีแผนงานสนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอของครอบครัว					
5. มีแผนดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

ตอนที่ 3 ข้อมูลการทำแผนชุมชนที่มีคุณภาพและการนำไปใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ส่วนที่ 1 แผนชุมชนที่มีคุณภาพ					
1.มีการใช้ข้อมูลบัญชีรายรับ – รายจ่ายของครัวเรือน					
2.ตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมเวทีประชาคมจัดทำแผนชุมชน					
3.การมีส่วนร่วมขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผน					
4.มีการทำแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นรูปเล่ม					
ส่วนที่ 2 แผนชุมชนที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.ชุมชนมีกระบวนการทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.ชุมชนมีแผนจัดกิจกรรมแบบพึ่งตนเอง (ทำเอง)					
3.ชุมชนมีการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริง					

ตอนที่ 4 ข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงานตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ความเข้าใจด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2.ครัวเรือนของท่านมีการทำสวนครัว					
3.ครัวเรือนของท่านปลอดอบายมุข					
4.ครัวเรือนของท่านมีอาชีพเสริม					
5.ครัวเรือนของท่านใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม					
6.ครัวเรือนของท่านมีการออมทรัพย์					
7.ชุมชนของท่านมีกลุ่มออมทรัพย์					
8.ชุมชนของท่านมีการสืบทอดใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
9.ครัวเรือนของท่านมีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน					
10.ชุมชนของท่านใช้วัสดุกันอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ					
11.ชุมชนของท่านมีการปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น					
12.ชุมชนมีการดูแลช่วยเหลือคนจน คนด้อยโอกาสและคนประสบปัญหา					
13.ชุมชนของท่านรู้จักสามัคคีภายในชุมชน					

ตอนที่ 5 การประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ปัจจัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

จุดแข็งของชุมชนที่ท่านอยู่.....

.....

.....

.....

.....

จุดอ่อนของชุมชนที่ท่านอยู่.....

.....

.....

.....

.....

โอกาสที่ท่านได้รับจากหน่วยงานภายนอก หรือหน่วยงานอื่น ๆ.....

.....

.....

.....

.....

อุปสรรคของชุมชนที่มีต่อการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และสิ่งที่คาดหวังของชุมชน

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในชุมชนของตนเอง.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

2. สิ่งที่คุณคาดหวังที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

***** ขอขอบพระคุณครับ ที่ท่านให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล *****

ภาคผนวก ข
ประวัติ

ประวัติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นายปรเมษฐ์ แสงอ่อน

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัติการศึกษา

ระดับ สาขา สถาบัน

ปริญญาตรี การประถมศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

- Mini MBA ก.พ.ร.

ปริญญาโท การจัดการคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลงานวิจัย ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

- 1) การพัฒนารูปแบบและมาตรฐานการบริหารจัดการธุรกิจที่ฟ้านักชุมชน หรือ โฮมสเตย์ (2553)
- 2) บทบาทขององค์กรภาครัฐและนอกภาครัฐ ระดับจังหวัด ที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรทางธุรกิจของจังหวัดระนอง (2552)
- 3) มาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร สำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร กรุงเทพมหานคร
ศึกษารณิ : พื้นที่เขตดุสิต (2551)
- 4) ความต้องการกิจกรรมเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาภาควิชาบริหารธุรกิจ
ศึกษารณิ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2549)

งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

- 1) แนวทางการนำเกณฑ์และมาตรฐานแผงลอยจำหน่ายอาหารชุมชน สู่นำไปปฏิบัติอย่างยั่งยืน (2553)

ภาระงานในปัจจุบัน (งานประจำ)

- 1) สอน
- 2) บริการวิชาการ และ เป็นวิทยากร
- 3) งานวิจัย
- 4) การประกันคุณภาพ
- 5) งานวิชาการของคณะ
- 6) งาน กพร. และ PMQA

วิชาที่สอน

- 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 2) องค์กรและการจัดการ

- 3) การจัดการเชิงกลยุทธ์
- 4) จิตวิทยาธุรกิจ
- 5) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร
- 6) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ
- 7) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ
- 8) การจัดการเอกสารด้านระบบคุณภาพ
- 9) ระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9001: 2008
- 10) โครงการพิเศษด้านการจัดการคุณภาพ

เอกสารประกอบการสอน เรื่อง

- 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ
- 2) การจัดการเอกสารด้านระบบคุณภาพ
- 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ผู้แต่งร่วม)
- 4) องค์กรและการจัดการ (ผู้แต่งร่วม)
- 5) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ (ผู้แต่งร่วม)

วิทยากร ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในหัวข้อต่างๆ เช่น

- 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ระดับองค์กร
- 2) Competency จำเป็นอย่างไรในการบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 3) 5 ส ความจำเป็นในการดำเนินงาน
- 4) ISO 9001 : 2008 สำหรับองค์กรขนาดกลางและขนาดเล็ก
- 5) รับเชิญเป็นผู้ตรวจประเมินภายในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย
- 6) การประกันคุณภาพหน่วยงาน
- 7) การจัดการความรู้ (KM)

ประวัติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นายปรเมษฐ์ แสงอ่อน

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัติการศึกษา

ระดับ สาขา สถาบัน

ปริญญาตรี การประถมศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

- Mini MBA ก.พ.ร.

ปริญญาโท การจัดการคุณภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลงานวิจัย ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

- 1) การพัฒนารูปแบบและมาตรฐานการบริหารจัดการธุรกิจที่ฟ้านักชุมชน หรือ โฮมสเตย์ (2553)
- 2) บทบาทขององค์กรภาครัฐและนอกภาครัฐ ระดับจังหวัด ที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรทางธุรกิจของจังหวัดระนอง (2552)
- 3) มาตรฐานด้านสุขาภิบาลอาหาร สำหรับแผงลอยจำหน่ายอาหาร กรุงเทพมหานคร
ศึกษารณณ์ : พื้นที่เขตดุสิต (2551)
- 4) ความต้องการกิจกรรมเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาภาควิชาบริหารธุรกิจ
ศึกษารณณ์ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (2549)

งานวิจัยที่รับผิดชอบในปัจจุบัน

- 1) แนวทางการนำเกณฑ์และมาตรฐานแผงลอยจำหน่ายอาหารชุมชน สู่นำไปปฏิบัติอย่างยั่งยืน (2553)

ภาระงานในปัจจุบัน (งานประจำ)

- 1) สอน
- 2) บริการวิชาการ และ เป็นวิทยากร
- 3) งานวิจัย
- 4) การประกันคุณภาพ
- 5) งานวิชาการของคณะ
- 6) งาน กพร. และ PMQA

วิชาที่สอน

- 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 2) องค์กรและการจัดการ

- 3) การจัดการเชิงกลยุทธ์
- 4) จิตวิทยาธุรกิจ
- 5) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร
- 6) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ
- 7) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ
- 8) การจัดการเอกสารด้านระบบคุณภาพ
- 9) ระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9001: 2008
- 10) โครงการพิเศษด้านการจัดการคุณภาพ

เอกสารประกอบการสอน เรื่อง

- 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ
- 2) การจัดการเอกสารด้านระบบคุณภาพ
- 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (ผู้แต่งร่วม)
- 4) องค์กรและการจัดการ (ผู้แต่งร่วม)
- 5) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ (ผู้แต่งร่วม)

วิทยากร ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในหัวข้อต่างๆ เช่น

- 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ระดับองค์กร
- 2) Competency จำเป็นอย่างไรในการบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 3) 5 ส ความจำเป็นในการดำเนินงาน
- 4) ISO 9001 : 2008 สำหรับองค์กรขนาดกลางและขนาดเล็ก
- 5) รับเชิญเป็นผู้ตรวจประเมินภายในหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย
- 6) การประกันคุณภาพหน่วยงาน
- 7) การจัดการความรู้ (KM)